

Suomi kansainvälisille koulutusmarkkinoille

Selvitysryhmän muistio. Toimenpideohjelma koulutusviennin edellytysten parantamiseksi

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:9

Suomi kansainvälisille koulutusmarkkinoille

Selvitysryhmän muistio. Toimenpideohjelma koulutusviennin edellytysten parantamiseksi

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:9

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet
Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto / Högskole- och forskningspolitiska avdelningen
PL / PB 29
00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
<http://www.minedu.fi/OPM/julkaisut>
ISBN 978-952-263-238-8 (PDF)
ISSN-L 1799-0327
ISSN 1799-0335 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/
Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2013:9

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Julkaisun päivämäärä
4.11.2013

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Koulutusviennin edistämisen selvitysryhmä kansanedustaja, FT Päivi Lipponen (puheenjohtaja), kehitysjohtaja Jari Jokinen, kansliapäällikkö Anita Lehikoinen		Julkaisun laji Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
		Toimeksiantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	
		Toimielimen asettamispvm 15.8.2013	Dnro 30/040/2013
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Suomi kansainvälisille koulutusmarkkinoille (Finland ut på den internationella utbildningsmarknaden)			
Julkaisun osat Muistio ja liitteet			
Tiivistelmä Opetusministeri Krista Kiuru asetti 15.8.2013 selvitysryhmän laatimaan toimenpideohjelman koulutusviennin edistämiseksi. Ryhmän asettamisen taustalla oli valtioneuvoston kesäkuussa 2013 hyväksymä Team Finland -strategia, jossa OKM:n tehtäväksi annettiin koulutusviennin toimenpideohjelman laatiminen vuoden 2013 aikana. Selvitysryhmä esitti tavoitteeksi, että vuonna 2025 suomalaisissa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa on tutkintoa suorittavia ulkomaisia opiskelijoita vähintään 60 000 (nykytaso noin 20 000). Selvitysryhmä rajasi tarkastelunsa korkeakoulutukseen, koska niiden toiminnasta koulutusviennissä on eniten selvityksiä ja kansainvälistä vertailutietoa käytettävissä. Valtaosa selvitysryhmän ehdotuksista on kuitenkin sovellettavissa myös ammatilliseen koulutukseen. Selvitysryhmä ei myöskään ottanut kantaa yritysten toimintaan: koulutusvientiä harjoittavat yritykset toimivat vientimarkkinoilla muiden yritysten tapaan. Ryhmä ei myöskään nimeä aloja tai alueita, joille vientiä tulisi suunnata. Selvitysryhmä esitti toteutettavaksi toimenpideohjelman, joka koostuu seuraavista osa-alueista: <ul style="list-style-type: none"> - Laadunhallinta ja oppiminen nostetaan keskiöön - Rekrytoidaan Suomeen lisää motivoituneita opiskelijoita - Poistetaan itse tekemämme lainsäädännölliset esteet - Tehdään koulutusviennistä kannattavaa liiketoimintaa - Tuetaan koulutusviennillä kehityspolitiikkaa - Vahvistetaan koulutusviennillä myönteistä Suomi-maakuvaa - Toimenpideohjelman seuranta 			
Avainsanat koulutusvienti, kansainvälistyminen			
Sarjan nimi ja numero Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:9		ISSN-L 1799-0327 1799-0335 (PDF)	ISBN 978-952-263-238-8 (PDF)
Kokonaissivumäärä 38	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja -		Kustantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	

Presentationsblad

Utgivare
Undervisnings- och kulturministeriet

Utgivningsdatum
4.11.2013

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Utredningsgruppen för främjande av utbildningsexport riksdagsledamot, filosofie doktor Päivi Lipponen (ordförande), utvecklingsdirektör Jari Jokinen, kanslichef Anita Lehtikoinen	Typ av publikation Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
	Uppdragsgivare Undervisnings- och kulturministeriet	
	Datum för tillsättande av 15.8.2013	Dnro 30/040/2013
Publikation (även den finska titeln) Finland ut på den internationella utbildningsmarknaden (Suomi kansainvälisille koulutusmarkkinoille)		
Publikationens delar Promemoria + två bilagor		
Sammandrag Undervisningsminister Krista Kiuru tillsatte 15.8.2013 en utredningsgrupp med uppgift att utarbeta ett åtgärdsprogram för utbildningsexportens främjande. Statsrådet godkände i juni 2013 en strategi för Team Finland och undervisningsministeriet fick i uppdrag att inom år 2013 utarbeta ett åtgärdsprogram för utbildningsexporten. Utredningsgruppen föreslog som mål att det år 2025 finns minst 60 000 (nuläge ca 20 000) studerande av utländskt ursprung som avlägger examen vid finländska universitet och yrkeshögskolor. Utredningsgruppen avgränsade arbetet till att endast gälla utbildning på högskolenivå, eftersom antalet utredningar om utbildningsexport samt det internationellt jämförbara materialet är störst inom högskolesektorn. Merparten av utredningsgruppens förslag kan dock tillämpas även på yrkesutbildningen. Utredningsgruppen tog inte ställning till företagens verksamhet: företag på exportmarknaden arbetar på det sätt företag gör. Inte heller namnger gruppen branscher eller regioner som exporten bör inriktas på. Utredningsgruppen framställde att ett åtgärdsprogram, som består av följande delområden, ska genomföras: <ul style="list-style-type: none"> - Fokus ska läggas vid kvalitetsarbete och lärande - Flera motiverade studerande ska rekryteras till Finland - Hinder som vi själva ställt genom lagstiftningen ska elimineras - Utbildningsexporten ska göras till lönsam affärsverksamhet - Utbildningsexporten ska stöda utvecklingspolitiken - Utbildningsexporten ska förstärka en positiv Finlandsbild - Uppföljningen av åtgärdsprogrammet 		
Nyckelord utbildningsexport, internationalisering		
Seriens namn och nummer Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2013:9	ISSN-L 1799-0327 1799-0335 (Online)	ISBN 978-952-263-238-8 (PDF)
Sidoantal 38	Språk finska	Pris
Distribution -		Sekretessgrad offentlig
Förlag Undervisnings- och kulturministeriet		

Description

Publisher Ministry of Education and Culture, Finland		Date of publication 4.11.2013	
Authors (If a committee: name of organ, chair, secretary) Working group for promoting education exports MP, Ph.D. Päivi Lipponen, Director for Policy and Foresight Jari Jokinen, Permanent Secretary Anita Lehikoinen	Type of publication Reports of the Ministry of Education and Culture, Finland		
	Contracted by Ministry of Education and Culture, Finland		
	Committee appointed on 15.8.2013	Dnro 30/040/2013	
Name of publication International education markets and Finland (Suomi kansainvälisille koulutusmarkkinoille)			
Parts Report and Appendices			
Abstract On 15 August 2013, Minister of Education and Science Krista Kiuru set up a working group to draw up an action plan to promote education exports. The working group was set up after the Government approved the Team Finland strategy in June 2013. In the strategy, the Ministry of Education and Culture was tasked to come up with an action plan to promote education exports by the end of 2013. The working group proposed that a goal be set to increase the number of foreign degree students at Finnish universities and polytechnics to a minimum of 60 000 (the figure currently stands at 20 000). The working group limited its work to higher education institutions given that most reports and international reference data on education exports concern their activities. Most of the working group's suggestions are applicable to vocational education. The working group did not take a position on corporate activities - companies operate in the export market according to business principles. The group will not state sectors or areas to which export efforts should be focused. The working group proposed that an action plan with the following components be implemented: <ul style="list-style-type: none"> - Quality control and learning are brought to the forefront - More motivated students will be recruited to Finland - Self-created statutory obstacles are eliminated - Education export is turned into a profitable business - Education export supports development policy - A positive image of Finland is strengthened by education export - Action plan monitoring 			
Name and number of series Reports of the Ministry of Education and Culture, Finland 2013:9		ISSN-L 1799-0327 1799-0335 (Online)	ISBN 978-952-263-238-8 (PDF)
Number of pages 38	Language Finnish	Price	Degree of confidentiality public
Distributed by -		Published by Ministry of Education and Culture, Finland	

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Opetusministeri Krista Kiuru asetti 15.8.2013 selvitysryhmän laatimaan toimenpideohjelman koulutusviennin edistämiseksi. Ryhmän asettamisen taustalla oli valtioneuvoston kesäkuussa 2013 hyväksymä Team Finland -strategia, jossa OKM:n tehtäväksi annettiin koulutusviennin toimenpideohjelman laatiminen vuoden 2013 aikana.

Eduskunta kiinnitti koulutusviennin edistämisen tarpeisiin huomiota käsitellessään keväällä lakia ammattikorkeakoululain muuttamisesta. Eduskunta edellytti, että koulutusviennin edistämiseen liittyvät ratkaisut voidaan tehdä alkuvuodesta 2014. Lausumassaan sivistysvaltiokunta viittaa mahdollisuuteen erottaa normaalina opetuksena tarjottava tutkintokoulutus ja koulutuksen vientinä toteutettava tutkintokoulutus toisistaan.

Yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa on meneillään kokeilu, joka mahdollistaa tiettyjen reunaehtojen mukaisesti lukukausimaksujen perimisen tutkintoon johtavassa koulutuksessa muilta kuin EU- ja ETA-maiden kansalaisilta. Kokeilua on seurattu tarkoin ja tulokset olivat selvitysryhmän käytettävissä. Lisäksi työryhmä hyödynsi vuoden 2008 alusta mahdolliseksi tulleesta ns. tilauskoulutuksesta ja tilauskoulutusta koskevan lainsäädännön toimivuudesta saatuja kokemuksia.

Koulutusvientiä on aktiivisesti kehitetty vuodesta 2010 lähtien, jolloin valtioneuvosto hyväksyi asiaa koskevan periaatepäätöksen. Viennin tueksi kehitettiin Future Learning Finland -toimintarakenne.

Suomi tunnetaan tuloksia tuottavasta koulutusjärjestelmästä: nuorten osaamistulokset ovat olleet kansainvälistä huippua ja korkeakoululaitoksemme on järjestelmätasolla arvioitu laadukkaaksi. Tieteen ja teknologian alueella Suomi on monilla aloilla kansainvälistä kärkeä. Hyvistä edellytyksistä ja toteutetuista toimenpiteistä huolimatta koulutusviennistä ei ole kyetty kasvattamaan taloudellisesti merkittävää uutta liiketoiminta-aluetta. Erilaisissa arvioissa koulutusviennin kasvun esteinä on tuotu esille esimerkiksi koulutusviennin kannalta sopivien tukimuotojen puute, heikkoudet osaamisen tuotteistamiseen ja liiketoimintaan liittyvässä osaamisessa, vientitoimijoiden vähäinen yhteistyö sekä tutkintoon johtavasta koulutuksesta perittäviin maksuihin liittyvät rajoitukset.

Suomeen on kehittynyt merkittävä osaamisen vientiin kytkeytyvä yritysten joukko, ml. peliteollisuus. Korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä yritysten yhteyksiä on edelleen vahvistettava. Yrityksillä, korkeakouluilla ja oppilaitoksilla tulisi olla yhdenvertaiset toimintamahdollisuudet.

Koulutusviennin toimenpideohjelmaa laativa selvitysryhmä keräsi lokakuussa 2013 avoimella kyselyllä ideoita koulutusviennin edistämisestä. Avoimeen nettikyselyyn vastasi 127 henkilöä. Kyselyssä vastaajia pyydettiin esittämään kolme keskeisintä keinoa koulu-

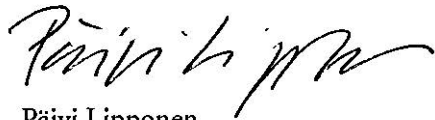

tusviennin edistämiseksi. Lisäksi vastaajat saivat esittää muita koulutusvientiin liittyviä ehdotuksia ja näkemyksiä. Lisäksi selvitysryhmä järjesti 17.10.2013 tilaisuuden, jossa kuultiin laajasti keskeisiä toimijoita.

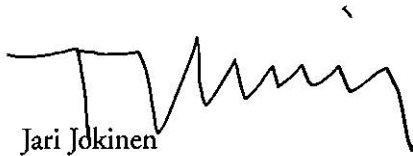
Selvitysryhmä haluaa lämpimästi kiittää opetus- ja kulttuuriministeriön virkamiehiä, jotka tukivat selvitysryhmän työtä kuulemisten järjestämisessä ja raportin valmistelussa. Erityisesti ryhmä haluaa kiittää opetusneuvos Maija Innolaa ja opetusneuvos Birgitta Vuorista sekä lainsäädäntöneuvos Eerikki Nurmea ja neuvotteleva virkamies Ilkka Turusta.

Selvitysryhmän määräaika oli 31.10.2013. Saatuaan työnsä valmiiksi selvitysryhmä luovuttaa esityksensä opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Helsingissä 4.11.2013

Päivi Lipponen
puheenjohtaja

Jari Jokinen

Anita Lehikoinen

Sisältö

1	Toimenpideohjelma koulutusviennin lisäämiseksi	9
	1.1 Miksi koulutusvientiä?	9
	1.2 Miten koulutusvientiä lisätään?	10
2	Tulevaisuuden suunta	15
	2.1 Suomi on innovaatiojohtaja	15
	2.2 Osaamiseen perustuva hyvinvointi	15
	2.3 Osaamistasoa on edelleen nostettava	16
	2.4 Kansainvälinen verkottuminen vielä ohutta	16
	2.5 Kiristynvä kilpailu	17
3	Koulutusviennin nykytila Suomessa	19
	3.1 Tavoitteet ja strategiat	19
	3.2 Arvioita koulutusviennin merkityksestä ja volyymistä	20
	3.3 Koulutusviennin toimijat ja koulutusviennin edistäminen	21
4	Koulutusviennin edistäminen muissa maissa – kansainvälisten mallien tarkastelua	23
	4.1 Hollanti	23
	4.2 Ruotsi	24
	4.3 Tanska	25
	4.4 Iso-Britannia	26
	4.5 Uusi-Seelanti	28
	4.6 Havaintoja muiden maiden strategisista tavoitteista ja toimintatavoista	29
5	Koulutusviennin esteitä	30
	5.1 Koulutusviennin osaaminen oppilaitoksissa on puutteellista	30
	5.2 Viennin tukimekanismit eivät sovellu kaikille koulutusviennin toimijoille	30
	5.3 Kansallisten toimijoiden välinen yhteistyö on edelleen vähäistä	30
	5.4 Tutkintoon johtava koulutus on Suomen lainsäädännön mukaan maksutonta	31
	5.5 Oppilaitosten perustoimintoja ja liiketoimintaa ei riittävästi eroteta toisistaan	32
	5.6 Koulutusviennin roolitus on epäselvää	32
	Liitteet	
	Liite 1. Pykäläehdotukset	33
	Liite 2. Tiivistelmä verkkokyselyn tuloksista	37

1 Toimenpideohjelma koulutusviennin lisäämiseksi

1.1 Miksi koulutusvientä?

Suomalainen yhteiskunta elää keskellä rakennemuutoksia: elinkeinorakenne on nopeasti muuttumassa ja Suomesta on muutamassa vuodessa hävinnyt noin 60 000 työpaikkaa. Samaan aikaan ikääntyvä väestö tarvitsee entistä enemmän palveluja, joita kutistuvan kansantalouden on vaikea rahoittaa. Meidän on käytettävä kaikki mahdollisuudet uusien liiketoiminta-alueiden synnyttämiseksi. Tarvitsemme uudenlaisia työmahdollisuuksia ja vientituloja, jotta hyvinvointipalvelut voidaan rahoittaa.

Julkiseen koulutusjärjestelmään kuuluvista organisaatioista yliopistoilla ja ammattikorkeakouluilla on eniten kokemusta koulutusviennistä. Toistaiseksi suurin kysyntä maailmalla on kohdistunut korkeakoulutukseen, mutta selvästi ammatillisen koulutuksen kysyntä on nopeasti kasvamassa. Tilaa koulutusviennille on myös erilaisilla vapaan sivistystyön organisaatioilla ja luonnollisesti erilaisilla yrityksillä, joiden toiminta kytkeytyy osaamisen kehittämiseen, joko tuotteilla tai palveluilla.

Selvitysryhmä rajasi tarkastelunsa korkeakoulutukseen, koska niiden toiminnasta koulutusviennissä on eniten selvityksiä ja kansainvälistä vertailutietoa käytettävissä. Selvää on, että valtaosa selvitysryhmän ehdotuksista on sovellettavissa myös ammatilliseen koulutukseen.

Selvitysryhmä ei käsittele ehdotuksessaan täydennyskoulutusta erillisenä kysymyksenä, koska siihen liittyvät vientiponnistelut kohtaavat suurelta osin samankaltaisia kysymyksiä kuin tutkintoon johtavat koulutus. Ainoa erottava tekijä on, että täydennyskoulutuksen vientiin ei sisälly minkäänlaisia juridisia esteitä.

Tekes on käynnistänyt Oppimiskäytäntö-ohjelman, jonka tavoitteena on kehittää kansallisesti tärkeitä oppimiskäytäntöjä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa, kehittää uusia toimintatapoja, luoda uutta osaamista sekä kehittää tuotteita, palveluita ja kokonaisratkaisuja kansainvälisille markkinoille. Tekes on järjestänyt tilaisuuksia, jossa alan toimijat ovat verkottuneet ja vaihtaneet tietoja alan kehittymisestä. Selvitysryhmä ei tässä raportissa ota kantaa yritysten toimintaan: koulutusvientä harjoittavat yritykset toimivat vientimarkkinoilla muiden yritysten tapaan. Ryhmä ei myöskään nimeä aloja tai alueita, joille vientiä tulisi suunnata – kysyntä ja kotimainen osaaminen ratkaisevat nämä kysymykset.

Korkealaatuisesta koulutusjärjestelmästä on 2000-luvulla tullut keskeinen osa suomalaista identiteettiä ja Suomen myönteistä kuvaa ulkomailla. Emme hyödynnä täysimääräisesti näitä vahvuukiamme ja kilpailukyky potentiaalia. Suomen monipuolisen koulutusosaamisen ja vahvan teknologisen maabrändin varaan on mahdollista luoda kannattavaa

yritystoimintaa. Suomen kohtaan osoitettu kiinnostus avaa mahdollisuuksia yhteistyöhön ja verkottumiseen, joka on välttämätön edellytys koulutuksen ja tutkimuksen laadun kehittämiseksi.

Menestyäkseen ja kanavoidakseen menestyksen Suomen hyödyksi Suomen innovatiivisten yritysten täytyy olla kasvumarkkinoilla mukana tavalla, joka säilyttää arvoketjun arvokkaimmat osat Suomessa. Yliopistoilla, ammattikorkeakouluilla ja tutkimuslaitoksilla on tärkeä tehtävä paitsi houkuttelevien tutkimus-, työskentely- ja innovaatioympäristöjen luojina, myös kansainvälisen henkisen ilmapiirin rakentajina.

Korkeakoulutus on ollut maailman nopeimmin kasvavia sektoreita. Vuonna 2000 korkeakouluissa opiskeli OECD:n ja Unescon mukaan noin 100 miljoonaa henkilöä ja vuonna 2010 jo noin 177 miljoonaa. Korkeakoulututkinto on myös yleisin rajat ylittävä koulutustuote. Pääosa maailmanlaajuisen koulutuspalveluiden kaupan arvosta muodostuu tutkintoon johtavan korkeakoulutuksen myynnistä.

Korkeakoulutuksen määrällinen kasvu sekä opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus ovat seuranneet maailman kaupan liikkeitä. Siellä missä hyvinvointi lisääntyy, lisääntyy myös koulutuksen kysyntä sekä opiskelijaliikkuvuus. OECD:n ja Unescon tietojen mukaan vuonna 2011 noin 4,1 miljoonaa korkeakouluopiskelijaa opiskeli tutkintoon johtavassa koulutuksessa oman maansa ulkopuolella. Yli puolet kansainvälisistä opiskelijoista tulee Aasian maista, erityisesti Kiinasta, Intiasta ja Koreasta. Lähes 80 prosenttia kaikista kansainvälisistä opiskelijoista opiskelee OECD-maissa.

Kansainväliset esimerkit osoittavat, että koulutusviennin vahvistaminen edellyttää alan toimijoilta merkittävää strategista panostusta koulutustuotteiden kehittämiseen ja viennin edistämiseen. Menestyminen edellyttää resursoinnin lisäksi kykyä ja halua riskinottoon.

1.2 Miten koulutusvientä lisätään?

Laadunhallinta ja oppiminen nostetaan keskiöön

Globalissa taloudessa toimivat suomalaiset koulutusorganisaatiot kohtaavat kansainvälisen laadun vaatimuksen aivan eri tavalla kuin aikaisemmin. Suomalaisten nuorten on saatava koulutus, jolla voi työllistyä kansainvälisessä toimintaympäristössä meillä tai muualla. Tiedämme, että meillä on edelleen tarvetta kohottaa opetuksen ja oppimisen laatua suomalaisissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa. Laadunhallinta ja todennettu, koeteltu laatu ovat avainasemassa koulutusvientä kehitettäessä.

Selvitysryhmä ehdottaa että, koulutusorganisaatiot varmistavat vientihankkeiden laadun ennen markkinoinnin ja myynnin käynnistämistä. Puutteellinen laadunhallinta aiheuttaa maineriskin kaikille suomalaisille toimijoille.

Rekrytoidaan Suomeen lisää motivoituneita opiskelijoita

Suomalaisilla oppilaitoksilla ja korkeakouluilla on hyvät edellytykset kasvattaa täällä opiskelevien ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrää. Vaikka korkeakoulumme ovat kansainvälistyneet nopeasti, on ulkomaisten opiskelijoiden määrä verrokkimaihin verrattuna vielä vähäinen. Tämä on laadullinen haaste: suomalaiset korkeakoulut ja oppilaitokset eivät tosiasiaassa kykene laajalla rintamalla tarjoamaan uskottavaa ympäristöä kansainvälisen tason opetukselle ja tutkimukselle. Ulkomaiset opiskelijat muodostavat hyvän rekrytointipohjan tutkijakoulutukseen ja erilaisiin työelämän asiantuntijatehtäviin.

Riittävän suuri määrä ulkomaisia opiskelijoita (ja sitä myötä tutkijoita ja asiantuntijoita) rikastavat suomalaista yhteiskuntaa myös kulttuurisella osaamisellaan. Kansantalouteen ulkomaisten opiskelijoiden merkitys voi olla merkittävä, muodostaahan eri arviointien perusteella maassa tapahtuva kulutus noin puolet ulkomaisten opiskelijoiden tuomasta taloudellisesta vaikutuksesta.

Selvitysryhmä esittää tavoitteeksi, että vuonna 2025 suomalaisissa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa on tutkintoa suorittavia ulkomaisia opiskelijoita vähintään 60 000 (nykytaso noin 20 000).

Selvitysryhmä korostaa, että kaikki opiskelijat eivät suorittaisi tutkintoa koko ajan fyysisesti Suomessa ollen, vaan osa opiskelusta tapahtuisi opiskelijoiden lähtömaissa, suomalaisten korkeakoulujen kumppanimaissa ja lisääntyvässä määrin verkon välityksellä.

Poistetaan itse tekemämme lainsäädännölliset esteet

Suomessa ammatilliseen ja korkeakoulututkintoon johtava koulutus on opiskelijalle maksutonta. Tällä on pyritty turvaamaan tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet kaikille Suomen kansalaisille asuinpaikasta, kielestä ja perheen sosioekonomisesta tilanteesta riippumatta. Koulutuksellisesta tasa-arvotavoitteesta ei pidä tinkiä. Lainsäädäntöä onkin uudistettava ottaen huomioon yhä kasvava globaali koulutuskysyntä ja kiinnostus suomalaiseseen osaamiseen sekä suomalaisten toimijoiden tasavertaiset toimintaedellytykset kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla.

Kansainvälinen liikkuvuus on kasvanut huomattavasti viime vuosien aikana, eikä suomalaisten oppilaitosten ja korkeakoulujen ole mahdollista nykyisten voimavarojen puitteissa kasvattaa merkittävästi ulkomaisten opiskelijoiden määrää. Mikäli koulutusviennin lainsäädännöllisiä esteitä ei pureta, suomalaisten oppilaitosten ja korkeakoulujen resurssit eivät lisääny, vaikka suomalainen koulutusjärjestelmä houkuttelisi merkittävästikin ulkomaisia opiskelijoita suorittamaan tutkintoja Suomeen. Suomen ei ole mahdollista kattaa kehittyvien maiden tai nousevien talouksien koulutuskysyntää kasvattamalla jatkuvasti maksuttoman koulutustarjonnan volyyymiä samaan aikaan kun koulutuksen julkiseen rahoitukseen kohdistetaan merkittäviä leikkauksia. Tällainen kehitysnäkymä ei edistä globaalia vastuunkantoa inhimillisen pääoman kasvattamisesta, uhkaa opetuksen ja tutkimuksen kansainvälistymistä ja sitä kautta koulutuksemme ja osaamisemme laatua ja kilpailukykyä.

Selvitysryhmä ehdottaa, että Euroopan talousalueeseen kuulumattomien valtioiden kansalaisille korkeakoulututkintoon johtava koulutus olisi maksullista, kun se järjestetään muulla kuin kotimaisilla kielillä (suomi ja ruotsi). Korkeakoulujen kotimaisilla kielillä järjestämä tutkintokoulutus olisi kaikille opiskelijoille maksutonta. Korkeakoulujen vieraalla kielellä järjestämä tutkintokoulutus olisi kuitenkin maksutonta suomalaisille ja muille Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille.

Korkeakoulut päättäisivät itse maksun suuruudesta mutta korkeakoulun olisi pääsääntöisesti perittävä maksullisesta tutkintokoulutuksesta vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Mahdollisen poikkeuksen muodostaisivat mm. Erasmus Mundus -ohjelmaan kuuluvat maisteriohjelmat sekä yhteistutkinto-ohjelmat. Joustavuus maksun suuruuden määrittelyssä mahdollistaisi kansainvälisten rahoituslähteiden reunaehtojen huomioon ottamisen. Maksujen perimisen edellytyksenä olisi, että korkeakoululla on apurahajärjestelmä, jolla voidaan tarvittaessa tukea maksulliseen tutkintokoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden opiskelua.

Selvitysryhmä ehdottaa myös, että korkeakoulu voisi järjestää opiskelijaryhmille maksullista korkeakoulututkintoon johtavaa vieraskielistä koulutusta, johon voisivat osallistua EU/ETA-maiden ulkopuolisten valtioiden kansalaiset (tilauskoulutus). Tilauskoulutuksena annettavan opetuksen olisi liityttävä sellaiseen perus- tai jatkokoulutukseen, jossa korkeakoululla on tutkinnonanto-oikeus. Tilauskoulutuksen järjestäminen ei saa kuitenkaan heikentää korkeakoulun antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Korkeakoulun olisi perittävä tilauskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu.

Ehdotus yliopistolain muutoksiksi on esitetty liitteessä. Vastaavat muutokset tulisi tehdä ammattikorkeakoululakiin.

Selvitysryhmä esittää lisäksi, että korkeakoulut voisivat periä lukukausimaksuja ulkomailla toteutettavassa ensimmäisen ja toisen syklin tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Koulutuksen olisi kuitenkin liityttävä sellaiseen perus- tai jatkokoulutukseen, jossa korkeakoululla on tutkinnonanto-oikeus.

Korkeakoulu voi järjestää Suomessa maksuttomana tarjottavaa koulutusta ulkomailla maksullisena. Koulutus olisi näin maksullista myös korkeakoulun ulkomailla järjestämässä koulutuksessa opiskeleville suomalaisille. Koulutuksen maksajana voisi toimia myös yhteisö tai yritys, mutta maksuja voidaan periä myös suoraan opiskelijalta. Tämä esitys edellyttää kuitenkin ennen toteuttamista kattavan arvioinnin tekemistä perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännösten näkökulmasta.

Tehdään koulutusviennistä kannattavaa liiketoimintaa

Koulutusviennin markkinat ovat kasvaneet voimakkaasti viime vuosikymmenen aikana ja kasvavat edelleen. Suomalainen koulutusosaaminen on kansainvälisesti tunnettua. Suomalaisilla yrityksillä ja koulutusorganisaatioilla olisi mahdollisuus luoda koulutusosaamisesta merkittävää liiketoimintaa. Menestyksekkäs ja laajamittainen koulutusvientiedellyttää pitkäaikaisia ja riittäviä investointeja myyntiosaamisen ja tuotteiden kehittämiseen sekä markkinoiden ymmärryksen vahvistamiseen. Pikavoittoja ei ole saatavissa: yrityksen kehittyminen konsultointiliiketoiminnasta kansainväliseen palveluliiketoimintaan vie helposti 10 vuotta. On tärkeä huomata, että koulutusvientitoiminta ei ole välttämättömyys kaikille. Oppilaitokset voivat panostaa myös sen sijaan myös muuhun kansainvälistymiseen. Koulutusviennin tulee olla selkeä strateginen valinta, joka tukee oppilaitoksen muita tavoitteita.

Selvitysryhmä ehdottaa, että koulutusvientiä varten perustettaviin yrityksiin ja vastaaviin organisaatioihin hankitaan omistuksen ja rekrytoinnin kautta kansainvälisen palveluliiketoiminnan osaamista. Julkisen koulujärjestelmän ja huomattavia investointeja vaativan vientiliiketoiminnan rajapintaan on luotava uudenlaisia toimintamalleja, jotka houkuttelevat myös yksityistä pääomaa mukaan.

Koulutusviennin edistämiseksi tulisi tehokkaasti hyödyntää myös CIMOn palveluita ja asiantuntemusta sekä suomalaisten korkeakoulujen kotimaisia ja kansainvälisiä alumneja. Koulutusviennin edistäminen edellyttää kohdemarkkinoiden tuntemusta ja verkostoitumista alueen viranomaisiin, koulutusorganisaatioihin ja yrityksiin. Team Finland toimijoiden läsnäoloa kohdemaissa on hyödynnettävä, mutta tämän lisäksi koulutusvientiliiketoiminnan edellytyksiä voidaan edistää esimerkiksi alueiden ja kaupunkien yhteistyöllä, tutkimusrahoittajien,

oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistyöllä. Kumppanuudet ja yhteistyörakenteet mahdollistavat myös koulutusviennin toimijoiden kytkeytymisen yhteistyörakenteisiin.

Useimmat yritykset voivat hyödyntää viennin tukipalveluita ja vientitukea. Koulutusviennin alueella on toimijoita, joihin kohdistuu sekä rajoituksia että rajoitteita.

Selvitysryhmä ehdottaa, että kaikissa tukipalveluissa ja vientituen muodoissa tunnistetaan ja otetaan huomioon tämän vientisektorin erityispiirteet mukaan lukien se, että vientitukien saajana oppilaitokset luokitellaan helposti suuryrityksiksi. On tarkoituksenmukaista, että pitkäjänteisen kehittämisen tuloksena koulutusviejät saavat palvelunsa sieltä, mistä muutkin vientisektorit saavat.

Yhteistyörakenteiden arvoa koulutusviennin näkökulmasta lisäisi, mikäli yhteistyörakenteet konseptoitaisiin siten, että niiden tunnettuus ja ainutlaatuinen luonne tekee niistä houkuttelevia sekä kotimaisille että kohdemaiden toimijoille. Esimerkiksi suomalaisille vahvuusalueille rakennettu Learning Factory, Learning Lab voisivat toimia työnimillä virtuaalisille ja fyysisille yhteistoimintarakenteille. Opetus- ja kulttuuriministeriö, koulutusviennistä kiinnostuneet yritykset ja koulutusorganisaatiot kehittävät satunnaisten messuosallistumisten sijaan "Temporary Show Room Finland" –konseptin, jolla tuetaan teemallisia viennin ja kansainvälistymisen edistämisen toimia.

Koulutusvientisektorin vauhdittamiseksi perustetaan help desk –neuvontapalvelu aloittaville koulutusvientitoimijoille. Neuvontapalveluista saisi markkinatietoa, tukea mm. sopimusasioissa ja tietoa rahoitusmahdollisuuksista. Neuvontapalvelu voisi sijaita TEM:n tai Finpron yhteydessä.

Suomalaiset toimijat hyödyntävät täysimääräisesti alkavan uuden ESR-rahoituskauden tarjoamia mahdollisuuksia. EAKR-ohjelmaan sisällytetään mahdollisuus koulutusviennin edistämiseen.

Tuetaan koulutusviennillä kehityspolitiikkaa

Kaikki maat, jotka aktiivisesti rekrytoivat ulkomaisia opiskelijoita ja perivät näiltä lukukausimaksuja tarjoavat stipendimahdollisuuksia varattomille, motivoituneille ja opinnoissaan edistyville opiskelijoille. Suomen oloissa tämä on hyvin tärkeää toimintaa, jotta voimme varmistaa samankaltaiset toimintaedellytykset muiden maiden koulutuksen tarjoajien kanssa. Samoin on varmistettava siitä, että kehittyvien maiden opiskelijoille on tosiasiallisia mahdollisuuksia opiskella myös Suomessa, jos lukukausimaksut otetaan käyttöön.

Selvitysryhmä ehdottaa, että kehitysyhteistyövaroista rahoitettaisiin kehitysmaista tuleville opiskelijoille stipendejä, jotka kattaisivat ainakin osittain lukukausimaksun. Apurahaohjelma tulisi kohdentaa köyhimmille kehitysmailla ja Suomen kehitysyhteistyön pitkäaikaisista yhteistyömaista tuleville opiskelijoille, mikä olisi linjassa Suomen kehityspoliittisten tavoitteiden kanssa.

Vahvistetaan koulutusviennillä myönteistä Suomi-maakuvaa

Koulusvienti ja sen edistäminen on olennainen osa myös valtioneuvoston hyväksymää Team Finland –ohjelmaa. Koulutuksella on keskeinen rooli Suomi-brändin vahvistamisessa ja rakentamisessa. On tärkeää, että koulutusvientitoimijat pääsevät täysimääräisesti Team Finland –ohjelmaan mukaan ja myös eri ministeriöiden ns. arvovaltapalvelut ovat toimijoiden käytettävissä. Tämä tarkoittaisi käytännössä mm. koulutusvientiin suuntautuvia vienninedistämismatkoja keskeisiin kohdemaihin sekä suurlähetystöjen aktiivista roolia

viennin edistämisessä ja markkinaymmärryksen vahvistamisessa. Viranomaisten tehtävä ei ole markkinoida yksittäisiä koulutustuotteita, vaan avata ovia koulutusviejille.

Koulutusvientikäsitteen alla on monia erilaisia ja erikokoisia toimijoita sekä palveluiden, tavaroiden ja tuotteiden myyntiä. Etenkin tavaroiden ja tuotteiden myynti voi sijoitua monelle eri vientisektorille. FLF:n palvelut ovat ehkä osin olleet liian yleisiä. Yhden toimijan on vaikea palvella kaikkien erilaisten toimijoiden intressejä.

Selvitysryhmä esittää, että korkeakoulut perustaisivat yhteisen yksikön, esimerkiksi UNIFIn tai ARENEn yhteyteen, jonka tehtävänä olisi vahvistaa vientiä keskeisille markkinoille, nostaa yleistä tietoutta koulutusmahdollisuuksista suomalaisissa korkeakouluissa ja toimia aktiivisena viestijänä markkinoiden mahdollisuuksista korkeakoulujen ja alan yritysten suuntaan. Yksikkö toimisi kontaktipintana OKM:n, TEMin ja UM:n suuntaan. OKM ja yksikkö laativat perusohjeet koulutusviennin jo aloittaneille sekä koulutusvientiä suunnitteleville toimijoille.

Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituuttien verkoston osaamista ja paikallistuntemusta pitää hyödyntää nykyistä tehokkaammin koulutusvientitoiminnassa ja markkinamahdollisuuksien kartoittamisessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö yhdessä muiden kansallisten ja kansainvälisten (esimerkiksi Maailmapankki) toimijoiden kanssa järjestää Suomessa korkeatasoisia kansainvälisiä koulutusalan konferensseja säännöllisesti.

Toimenpideohjelman kannustimet ja seuranta

Toimenpideohjelman toteutumista on kannustettava ja seurattava.

Selvitysryhmä esittää, opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa arvovaltaisen ja korkeatasoisen arviointi- ja kehitysryhmän arvioimaan ja tukemaan koulutusviennin vauhdittamista. Ryhmässä tulisi olla korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten edustajien lisäksi myös mm. vienti- ja palvelutoimintaa harjoittavien yritysten edustajia. Ryhmän tehtävänä olisi myös lisätä koulutusviennin toimijoiden yhteistyötä ja varmistaa tehokas kommunikaation ja sitoutuminen kaikilla asiaan liittyvillä sektoreilla hallinnossa ja elinkeinoelämässä sekä tehdä esitys siitä, miten koulutusviennin kannustimia voisi luoda ja hyödyntää.

Opetus- ja kulttuuriministeriö raportoi koulutusviennin kehittymisestä eduskunnalle.

2 Tulevaisuuden suunta

2.1 Suomi on innovaatiojohtaja

Suomi menestyy hyvin kansainvälisissä vertailuissa talouden ja yhteiskunnan eri sektoreilla. Vertailumenestys perustuu koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen ja tehtyihin investointeihin, yhteiskunnallisten olojen vakauteen, julkisen hallinnon ja oikeuslaitoksen toimivuuteen, yksityisen ja julkisen sektorin hyvään yhteistyöhön, luottamuksen kulttuuriin sekä liike-elämän kehittyneisyyteen. Suomi on monella mittarilla mitattuna yksi maailman innovatiivisimmista maista. Yritysten tuotekehityspanostukset ovat meillä suuria, tutkijoiden osuus työllisistä on poikkeuksellisen korkea ja kansan kokoon suhteutettuna meillä syntyy enemmän patentteja kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa. Suomen pitkän aikavälin rakenteellinen kilpailukyky on edelleen hyvä.

Korkealaatuisesta koulutusjärjestelmästä on 2000-luvulla tullut keskeinen osa suomalaista identiteettiä ja Suomen myönteistä kuvaa ulkomailla. Suomalaisten nuorten osaaminen on maailman huippuluokkaa. Myös suomalaisten aikuisten lukutaito, numerotaito sekä tietotekniikkaa soveltava ongelmanratkaisutaito ovat kansainvälisessä vertailussa erinomaisia. Kansainvälisessä aikuistutkimuksessa (PIAAC) Suomi oli maiden välisessä vertailussa toiseksi paras maa kaikilla tutkituilla alueilla. Koulutusta koskevat indikaattorit nostavat Suomea ranking-listoilla ja vertailuissa talouden ja yhteiskunnan eri sektoreilla. Suomen poikkeuksellisen nopea nousu tuottavuuden ja teknologian eturintamaan ei olisi ollut mahdollista ilman pitkäjänteistä panostamista inhimilliseen pääomaan ja osaamiseen. Osaaminen on tulevaisuudessakin Suomen menestyksen ja hyvinvoinnin perusta.

Emme hyödynnä täysimääräisesti näitä vahvuusiamme ja kilpailukyky potentiaalia. Suomen monipuolisen koulutusosaamisen ja vahvaan teknologisen maabrändin varaan on mahdollista luoda kannattavaa yritystoimintaa. Suomea kohtaan osoitettu kiinnostus avaa mahdollisuuksia yhteistyöhön ja verkottumiseen, joka on välttämätön edellytys koulutuksen ja tutkimuksen laadun kehittämiseksi.

2.2 Osaamiseen perustuva hyvinvointi

Suomi ja muut Pohjoismaat ovat viime vuosikymmeninä yhdistäneet poikkeuksellisen hyvin taloudellisen tehokkuuden ja tasa-arvon. Asukasta kohden laskettu BKT on korkea ja tuloerot ovat verraten pienet. Suomessa ja muissa pohjoismaissa on onnistuttu yhdistämään innovaatioiden edistäminen ja väestön laaja mobilisointi työmarkkinoille. Kansainvälisessä vertailussa korkeat työllisyysasteet perustuvat hyvin toimivaan koulutusjärjestelmään, joka auttaa kaikkia lapsia saamaan kunnollisen peruskoulutuksen kotitaustasta

riippumatta. Suomessa on kannettu huolta siitä, että kaikki lahjakkuusreservit tulevat käyttöön.

Vertailut ja tutkimukset osoittavat, että Suomessa julkisia menoja on käytetty tuotavalla ja talouskasvua vahvistavalla tavalla. Siihen on kuulunut panostus koulutukseen ja tutkimukseen, mikä on edistänyt teknologioiden kehittämistä ja niiden tehokasta käyttöönottoa. Hyvin suunniteltu sosiaaliturva on tukenut riskinottoa ja talouden uudistumista. Toimivat julkiset ja yksityiset instituutiot ovat tukeneet paitsi yhteiskunnan tehokkuutta myös lisänneet sosiaalista pääomaa. Tämä näkyy muun muassa siinä, että oikeusvaltion periaatteilla on ollut laaja kannatus ja korruptio vähäistä. Turvaverkot ja vahvat instituutiot ovat osaltaan hillinneet kansalaisten pelkoa talouden avoimuuden lisääntymistä kohtaan. Tämä on edesauttanut kansainvälistä vaihdantaa ja kilpailua tukevia integraatoratkaisuja.

2.3 Osaamistasoa on edelleen nostettava

Suomalaisen yhteiskunnan hyvinvointi pohjautuu tietoon ja osaamiseen. Talouden kestävä kasvu tulee vastaisuudessa tietoa ja teknologiaa hyödyntämisestä ja soveltamisesta yrityksissä ja julkisessa hallinnossa. Suomella on hyvän koulutustason ja siihen perustuvan osaamisen maana edellytykset uudistua ja löytää kestäviä ratkaisuja hyvään elämään. Kyky soveltaa uutta teknologiaa on uuden kasvun merkittävä tekijä. Korkeakouluilla on yhä keskeisempi rooli siinä, että Suomessa kyetään tarttumaan keskeisiin arvoluonnin mahdollistamiin teknologioihin ja ideoihin.

Maailmantalouden toimintalogiikka on muuttunut. Väestön koulutuksen ja osaamistason merkitys korostuu siirryttäessä digitaaliseen tuotantoon. Aiempaa merkittävämpi osuus kansainvälisten arvoketjujen ja -verkostojen lisäarvosta ja taloudellisesta kasvusta syntyy aineettomasta pääomasta, ihmisten osaamisesta. Maat ja alueet eivät erikoistu toimialoittain, vaan toiminnoittain ja työtehtävittäin. Kansantaloutta tarkastellaan enenevästi lopputuotteiden – siis kännyköiden, laivojen, pelien ja paperin – sijasta valmistuksessa tarvittavien toimintojen näkökulmasta. Aiempaa merkittävämpi osuus kansainvälisten arvoketjujen ja -verkostojen lisäarvosta ja taloudellisesta kasvusta syntyy aineettomasta pääomasta. Menestyäksemme meidän pitää olla hyviä toiminnoissa, jotka tuottavat lopputuotteeseen eniten arvonnäköistä. Arvonnäköisyys on suurin tuotteen arvoketjun aluissa ja lopussa. Ne koostuvat yleensä palveluista kuten suunnittelusta, konsultoinnista, tutkimus- ja kehitystyöstä, testauksesta sekä brändäyksestä ja markkinoinnista. Kansainvälisessä työnjaossa Suomi on erikoistunut, ja erikoistuu yhä enemmän toimintoihin ja työtehtäviin, joissa tarvitaan hyvää koulutusta, osaamista ja luovuutta.

2.4 Kansainvälinen verkottuminen vielä ohutta

Pienuutensa vuoksi Suomi ei voi panostaa maailman huippua olevaan tutkimus- ja innovaatiotoimintaan kovin monella alalla. Suuret tiedemaat ja -markkinat houkuttelevat kiinteiden investointien lisäksi myös parhaita asiantuntijoita sekä tutkimus- ja innovaatiotoimintaa. Globaalin talouden painopiste siirtyy yhä kauemmaksi Suomesta. Menestyäkseen ja kanavoidakseen menestyksen Suomen hyödyksi Suomen innovatiivisten yritysten täytyy olla kasvumarkkinoilla mukana tavalla, joka säilyttää arvoketjun arvokkaimmat osat Suomessa. Yliopistoilla, ammattikorkeakouluilla ja tutkimuslaitoksilla on tärkeä tehtävä paitsi houkuttelevien tutkimus-, työskentely- ja innovaatioympäristöjen luojina, myös kansainvälisen henkisen ilmapiirin rakentajina.

Toistaiseksi Suomi on onnistunut lisäarvon synnyttämisessä varsin hyvin, mutta globaalien talouden muutos jatkuu ja tuotannon siirtymisherkkyys on kasvussa. Suomen ICT-klusteri on syvässä murroksessa. On myönteisiä merkkejä siitä, että Nokia-klusterista vapautuva osaaminen on siirtymässä käyttöön ja uudistavaksi voimaksi yhteiskunnan ja talouden eri sektoreilla. Suomen korkea osaamistaso on houkuttellut kansainvälisiä toimijoita sijoittamaan t&k-toimintaansa Suomeen. Pelialan nopea nousu perustuu perinteisestä elektroniikkateollisuudesta vapautuneeseen osaamiseen, verkostoitumiskykyyn ja rohkeaan yrittämiseen. Perinteet ovat vahvat, mutta lopputuotteet ovat uusia. Markkinat ovat globaaleja ja tuotteet liikkuvat helposti mihin vain. Peliala on työllisyyttä ajatellen vielä pieni, mutta ala lähes kolminkertaisti liikevaihtonsa vuosina 2009–2012.

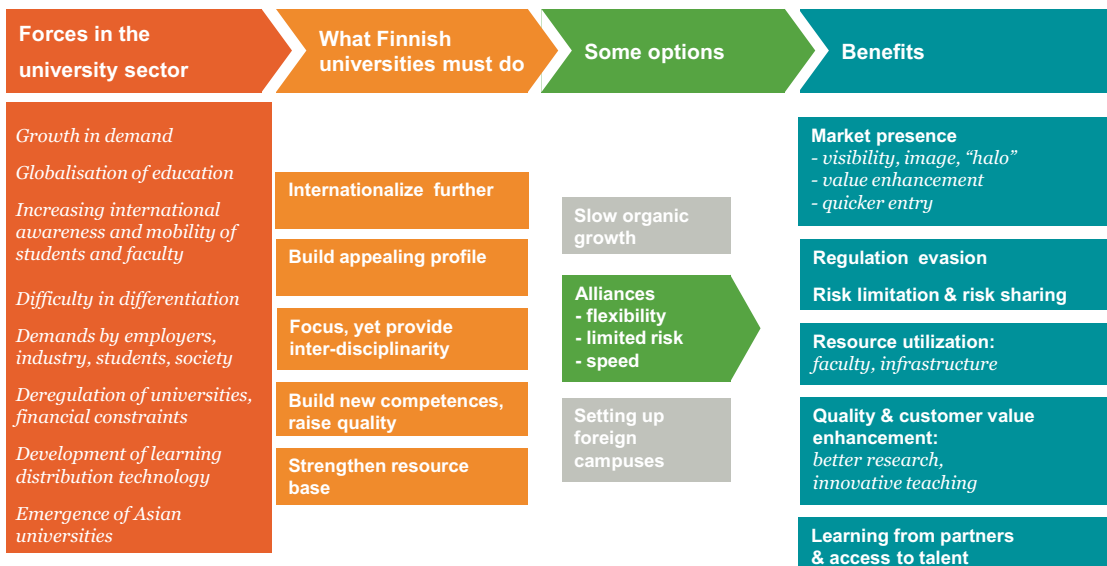
Ihmisten liikkuvuus maiden välillä on lisääntynyt ja tämän kehityksen voi olettaa jatkuvan. Väestön kielitaito paranee ja elintavat yhtenäistyvät maiden välillä. Tämä helpottaa maasta toiseen siirtymistä. Työvoiman vapaa liikkuvuus on myös EU:n sisämarkkinoiden keskeinen periaate. Työvoiman liikkuvuuden lisääntymisen vuoksi maat joutuvat kilpailemaan yhä ankarammin osaavasta työvoimasta.

Suomen korkeakoulut ovat kansainvälistyneet. Lähes puolet suomalaisista julkaisuista tuotettiin vuosina 2008–2010 yhteistyössä ulkomaisten tutkimusorganisaatioiden kanssa. Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä korkeakouluissa on lisääntynyt. Yliopistot ovat rekrytoineet aiempaa aktiivisemmin tutkijoita ulkomailta. Myönteisestä kehityksestä huolimatta Suomen korkeakoulujärjestelmä on edelleen ohuemmin kansainvälistynyt ja verkottunut kuin muiden edistyneiden tiedemaiden järjestelmät. Sekä kotimainen että kansainvälinen tutkijaliikkuvuus on edelleen vähäistä tutkijanuran eri vaiheissa. Suomen koulutusjärjestelmää kohtaan tunnetaan suurta kiinnostusta, mutta korkeakoulumme eivät ole riittävän tunnettuja maailmalla. Tämä näkyy erityisesti ranking-listoilla, joilla sijoittuminen perustuu suureksi osaksi maineeseen akateemisessa maailmassa.

2.5 Kiristynvä kilpailu

Suomalainen korkeakoulu- ja tutkimusjärjestelmä on kooltaan varsin pieni johtaviin tiedemaihin verrattuna. Tätä kuvaa hyvin tieteellisen julkaisemisen määrien kehitys. Julkaisumäärän kasvusta huolimatta Suomen osuus maailman tieteellisistä julkaisuista on viimeksi kuluneella vuosikymmenellä pienentynyt. Vuonna 2010 osuutemme julkaisuista oli noin 0,5 prosenttia. Kun yhä pienempi osa uudesta tiedosta ja ideoista tuotetaan Suomessa, on entistä tärkeämpää verkottua kansainvälisesti ja pitää yllä korkeaa osaamistasoa. Ilman korkeatasoista omaa osaamista ja kansainvälistä verkottumista emme kykene ottamaan käyttöön muualla tuotettua tietoa ja osaamista. Maailman huippua oleva asiantuntemus ja tiede avaavat pääsyn näihin verkostoihin ja houkuttelevat osajia Suomeen. Syntyy laadun ja maineen myönteinen kehä. Kansainvälinen liikkuvuus on tieteen eturintamaan pääsemisen ja siellä etenemisen kannalta erityisen tärkeää. Kansainvälistyminen on hyödyllistä myös yhteiskunnan muihin tehtäviin liike-elämän palvelukseen sijoittumiselle. Globalisoituvaa maailmaa edellyttää kansainvälisen yhteistyön taitoja erilaisilta asiantuntijoilta tehtävistä riippumatta.

On esitetty myös (ks. kuva 1), että korkeakoulut alkavat etsiä kansainvälisten allianssien suuntaan. Allianssit tarjoaisivat koulutusviennin kannalta monia etuja: Ne mm. mahdollistaisivat läsnäolon markkinoilla globaalisti, resurssien tehokkaan hyödyntämisen ja riskien jakamisen sekä laadun ja asiakkaan saaman lisäarvon vahvistamisen. Suomalaisen korkeakoulujen tulee voida olla mukana näiden allianssien rakentamisessa – myös korkeakoulujen yhteisten kansainvälisten koulutusohjelmien osalta.

Kuva 1. University "industry" dynamics that encourage alliancing – Finnish view (Lähde: prof. Hannu Seristö, Aalto-yliopisto)

3 Koulutusviennin nykytila Suomessa

3.1 Tavoitteet ja strategiat

Valtioneuvoston periaatepäätös

Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen Suomen koulutusviennin strategisista linjauksista 29.4.2010. Periaatepäätös sisältää analyysin suomalaisen koulutusviennin vahvuuksista ja heikkouksista sekä strategiset linjaukset ja toimenpiteet koulutusviennin edistämiseksi. Tavoitteeksi periaatepäätöksessä asetetaan, että Suomen vahvuudet koulutuksen alalla hyödynnetään ja koulutuksesta luodaan Suomelle menestyksellinen vientiala sekä se, että koulutuksen ja osaamisen viennin osuus Suomen koulutusviennistä on kasvanut merkittävästi nykyisestä vuoteen 2015 mennessä. Tavoitteena on myös, että Suomi on yksi maailman johtavista koulutukseen ja koulutusjärjestelmän laatuun perustuvista talouksista.

Periaatepäätöksessä linjataan, että 1) menestyksenkäs koulutusosaamisen vienti perustuu vahvaan koulutusjärjestelmään ja sen jatkuvaan kehittämiseen, 2) koulutusosaaminen on yksi tulevaisuuden vientiklusteri, 3) viennin tukemisen resursseja kohdennetaan ensisijaisesti suomalaisten toimijoiden yhteistyöllä tapahtuviin toimiin tavoitteena monipuolisten ratkaisujen tarjoaminen asiakkaille yksittäisten tuotteiden tai palveluiden sijaan, 4) suomalaisen koulutusviennin ensisijaiset kohteet määritellään sekä toimialoittain että maantieteellisesti ja hankitaan relevanttia tietoa markkinatutkimuksen kautta, 5) menestyminen edellyttää huolellista tuotteistamista, 6) suomalaiset koulutusalan viennin toimijat vahvistavat ja tehostavat laatutoimintaansa, 7) alalle luodaan klusterimainen toimintatapa ja 8) korkeakoulut toimivat viennin vetureina.

Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia

Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009–2015 asettaa kansainvälistymisen tavoitteet korkeakoululaitokselle. Strategiassa on viisi päätavoitetta kansainvälistymiselle:

- 1 aidosti kansainvälinen korkeakoulu yhteisö
- 2 korkeakoulujen laadun ja vetovoiman lisääminen
- 3 osaamisen viennin edistäminen
- 4 monikulttuurisen yhteiskunnan tukeminen ja
- 5 globaalin vastuun edistäminen.

Osaamisen viennin edistämisen toimenpiteitä ovat mm. koulutusviennin rakenteiden ja tietoperustan vahvistaminen, verkkopalveluiden kehittäminen Suomen korkeakoulu- ja tutkimusjärjestelmästä, alumnitoiminnan kehittäminen sekä yhteistyön edistäminen nousvien talouksien kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi korkeakouluja raportoimaan kansainvälistymisstrategian toimeenpanosta vuoden 2012 sopimusneuvotteluita varten. Korkeakoulut pitävät kansainvälistymisstrategian painotuksia edelleen relevantteina. Kuitenkin osaamisen hyödyntäminen kaupallisesti on korkeakoulujen raporttien perusteella vielä melko vähäistä. Osaamisen ja koulutuksen vientiin liittyviä avauksia korkeakouluilla on ensisijaisesti täydennyskoulutuksessa. Raporttien mukaan osaamisen vientiin liittyvää yhteistyötä tehdään etenkin Future Learning Finland -koulutusvientiklusterin kautta.

Team Finland strategia 2014

Team Finland –verkoston tavoitteena on edistää Suomen taloudellisia ulkosuhteita, suomalaisten yritysten kansainvälistymistä, Suomeen suuntautuvia ulkomaisia investointeja ja Suomen maakuvaa. Team Finland –verkosto on muodostettu työ- ja elinkeinoministeriöstä, ulkoasiainministeriöstä, opetus- ja kulttuuriministeriöstä sekä näiden ohjauksessa olevista julkisrahoitteisista organisaatioista ja ulkomaisista toimipisteistä (muun muassa Suomen ulkomaanedustustot, Finpron ja Tekesin toimipisteet sekä kulttuuri- ja tiedeinstituutit).

Toimijoita ohjaavat yhteiset, valtioneuvoston vuosittain vahvistamat tavoitteet. Vuoden 2014 strategiassa koulutus ja osaaminen on nostettu yhdeksi kärkiteemaksi, joilla Suomi erottuu. Toimenpiteitä ovat mm. Innovation Forum –tapahtumasarjan järjestäminen. Lisäksi useiden lähetystöjen kanssa järjestetään Suomen koulutusta eri näkökulmista esittelevä tapahtumasarja sekä vahvistetaan osallistumista koulutusmessuihin eri maissa.

3.2 Arvioita koulutusviennin merkityksestä ja volyymistä

Vuonna 2012 Suomen palveluviennin kaupan arvo oli tilastokeskuksen mukaan 15,1 miljardia euroa. Palvelujen viennissä merkittävimmät palveluerät ovat tietotekniikkapalvelut, rojalit ja lisenssimaksut sekä muualla erittelemättömät liike-elämän palvelut, jotka kattavat 86 prosenttia palvelujen viennistä.

Palvelujen vienti luokitellaan viestintäpalveluihin, rakentamispalveluihin, tietojenkäsittely- ja tietopalveluihin, käyttöoikeus- ja lisenssimaksuihin, välityskauppaan ja muihin kaupankäyntiin liittyviin palveluihin, käyttöleasingpalveluihin, erilaisiin liike-elämän, ammatillisiin ja teknisiin palveluihin (ml. tutkimus ja kehitys) sekä henkilökohtaisiin, kulttuuri- ja virkistyspalveluihin, johon koulutuspalvelutkin sisältyvät.

Koulutusviennin kokonaisarvon selvittäminen vaatisi kuitenkin tarkempaa tarkastelua, sillä pelkkä palvelukaupan tilastojen sisältämä väljä luokitus ja koulutusvientituotteiden sijoittuminen mahdollisesti useammallekin palvelukaupan alueelle ei anna koulutusviennin kaupan arvosta riittävää kuvaa. Koulutusviennin määrittelystä riippuen koulutusviennin tuotteet voivat olla palvelukaupan lisäksi tuotteita ja tavaroita, jotka puolestaan tilastoidaan osana muita tilastoja. Palvelujen vienniksi lasketaan tilanteet, joissa yritys vastaanottaa korvauksen vastikkeena palvelusta ulkomaiselta talousyksiköltä. Tilastoinnin perusteeksi lasketaan yritys. Suomalaiset korkeakoulut ja ulkomaalaisten opiskelijoiden Suomessa maksamat lukukausimaksut eivät siis myöskään tulisi tilastoitua koulutusvienniksi.

Koulutusviennin kokonaisarviot ovat vaihdelleet muutamasta miljoonasta noin sataan miljoonaan euroon vuodessa. Tilastokeskuksen tilastoissa (Palvelujen vienti palveluerittäin 2002–2012), henkilökohtaisten palvelut, kulttuuri- ja virkistyspalvelujen tuotto oli yhteensä 41 miljoonaa euroa, josta 24 miljoonaa oli audiovisuaalisia palveluja ja siihen liittyviä palveluja ja loppu 17 miljoonaa euroa henkilökohtaisia palveluja sekä kulttuuri ja virkistyspalveluja.

3.3 Koulutusviennin toimijat ja koulutusviennin edistäminen

Future Learning Finland (Finpro)

Finpro hallinnoi koulutusviennin tueksi perustettua Future Learning Finland (FLF) –hanketta. FLF–hanke käynnistyi koulutusvientä koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen hyväksymisen jälkeen. Hanketta ohjaa kolme ministeriötä: työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä ulkoministeriö. Hankkeen kolmas toimintavuosi käynnistyi 1.7.2013. FLF-hankkeessa on 64 jäsenorganisaatiota. Näistä noin puolet on yksityisiä yrityksiä ja puolet korkeakouluja ja ammatillisia oppilaitoksia. Suurin osa ohjelman yksityisistä yrityksistä tarjoaa koulutukseen sekä opetukseen soveltuvia ICT- ja eLearning-tuotteita, -teknologioita sekä -ratkaisuja. FLF:n jäseninä on myös konsultti-, arkkitehti-, rakennus- ja suunnitteluyrityksiä.

FLF-toiminnan perusrahoitus koostuu TEMin hankerahoituksesta sekä jäsenorganisaatioiden jäsenmaksuosuuksista. Jäsenmaksuosuudet määräytyvät organisaatioiden koon mukaan.

FLF on määritellyt tavoitteikseen auttaa jäseniään markkinamahdollisuuksien tunnistamisen, markkinoiden avaamisen, koulutusvientiliiketoiminnan brändin rakentamisen ja verkostoitumisen kautta. FLF:n ydintehtäviä ovat lupaavimpien markkinoiden ja niiden kysynnän tunnistaminen, fokusoidut teemavierailut ja tilaisuudet kohdemaissa, valikoidut messuesiintymiset ja liiketoimintamahdollisuuksien välittäminen jäsenille. Tavoitteena on myös edistää koulutusviennin suomalaisen toimijakentän verkottumista, koulutusvientä koskeva viestintä sekä koulutusvientiliiketoiminnan brändin ylläpito ja kehittäminen. FLF osallistuu jäsentensä kanssa myös ministerivetoisille vienninedistämismatkoille ja pyrkii lisäksi järjestämään tapaamisia Suomeen saapuvien opetusalan delegaatioiden kanssa.

FLF on jäsenistönsä kanssa määritellyt pääkohdemarkkinoiksi Persianlahden, erityisesti Saudi-Arabian, Venäjän ja Kiinan. Tuleva toiminta suuntautuu myös Kaakkois-Aasiaan. FLF:n mukaan kysyntä kohdistuu erityisesti opetusteknologiaosaamiseen, koulutuksen laadunarviointiin ja standardointiin, opettajien täydennyskoulutukseen sekä ammatillinen osaamisen kehittämiseen.

FLF:n markkinointisivusto www.futurelearningfinland.fi toimii jäsenten yhteisenä globaalina markkinointi- ja myyntialustana. Sivustolla esitellään noin 70 koulutustuotetta ja tuotekonseptia.

FLF arvioi, että se on pystynyt vaikuttamaan jäsenorganisaatioiden kaupan kasvuun. Erityisesti tässä on onnistuttu Persianlahdella, jossa eri markkinointitapahtumien seurauksena on saatu useita kaupallisia yhteistyösopimuksia ja myös suoria kauppvoja Saudi-Arabiassa. FLF arvioi myös, että sen toiminta on lisännyt jäsenistön saamaa mediajulkisuutta.

Finpron toimintaa ollaan uudistamassa. Finpron tarjoamat maksulliset konsulttipalvelut eriytetään omaksi erillisyyhtiökseen. Matkailun edistämiskeskus MEK tullaan liittämään Finprohon. Suunnitelmien mukaan kaikki Finprolle myönnettävä yleisavustus kohdenne-

taan kokonaisuudessaan yrityk-sille tarjottaviin, nykyistä laajempiin, julkisiin kansainvälistymispalveluihin sekä ulkomaisten inves-tointien edistämiseen. Tavoitteena on vahvistaa pk-yrityksille tarjottavia julkisesti tuettuja ilmaisia tai edullisia kansainvälistymispalveluita. Muutoksen yhteydessä TEM valmistelee konsulttipalve-luiden tukemiseksi pk-yrityksille uuden rahoituskanavan. Kansainvälistymistä ja kasvua hakevat pk-yritykset voivat tuen avulla hyödyntää kansainvälisen kaupan ja viennin asiantuntijapalveluita. Uutta tuki-muotoa voi hyödyntää palvelujen ostoon sekä Finprosta eriytetystä konsulttiyhtiöstä että muilta kilpailluilla markkinoilla toimivilta alan ammattilaisilta.

Valtioneuvoston toiminta

Ulkoministeriön hallinnonalan laaja edustustoverkko tarjoaa yrityksille viennin ja kansainvälistymisen edistämiseen liittyviä julkisia palveluja yhteistyössä muiden VKE-toimijoiden kanssa. Ulkoministeriön VKE-palvelut on tarkoitettu kaikille yrityksille, joiden vienti- tai investointihankkeeseen liittyy suomalainen intressi. Sen edistämiseen voi sisältyä viennin lisäksi suomalaisten yritysten liiketoiminnan ja Suomeen suuntautuvan teknologian siirron ja investointien edistäminen. Ulkoministeriön tuki liittyy erityisesti työ kaupan esteiden purkamiseksi, promootiopalvelut ja tietopalvelut.

Työ- ja elinkeinoministeriön avustuksia voidaan myöntää Suomessa rekisteröidyille, hyvämaineisille yrityksille, yhteisöille ja järjestöille, joilla on riittävät edellytykset jatkuvan kannattavan ja taloudellisen liiketoiminnan harjoittamiseen ja joilla on riittävät edellytykset yritysten yhteishankkeiden ja muiden avustuksen kohteina olevien hankkeiden laadukkaaseen toteuttamiseen.

Avustusta voidaan käyttää suomalaisen vientitarjonnan ja suomalaisen osaamisen tunnetuksi tekemiseen ulkomailla, uusilla markkina-alueilla, markkinaosuuksien laajentamiseen ja yritysten kansainvälistymistä tukeviin suomalaisten vientiyritysten yhteisiin vienninedistämistapahtumiin, kuten näyttelyosallistumisiin, yritysten vientivalmiuksien parantamiseen liittyvien konsulttipalvelujen hankintaan, markkinatutkimuksiin ja strategiaselvityksiin; vientiverkoston tai vientirenkaan yhden vetäjänä toimivan henkilön (yhteisvientipäällikön) toiminnan kustannuksiin ja laajemmalle yritysryhmälle toteutetun kumppanuusohjelman kustannuksiin; seminaarien, tuote-esittelyiden ja muiden vastaavien tilaisuuksien järjestämiseen sekä yritysten vientivalmiuksien parantamiseen liittyvien yhteisten koulutustilaisuuksien järjestämiseen; markkinaselvitysmatkoihin Suomesta ulkomaille ja yhteisesti toteutettujen ulkomaisten ostajien, asiantuntijoiden, vaikuttajien tai lehtimiesten Suomeen suuntautuviin vierailuihin; ulkomailla toteutettavaan yleisluonteiseen mainontaan, markkinointiin ja tiedotusaineiston tuottamiseen ja tiedotustoimintaan.

Avustusta voidaan myöntää pienille ja keskisuurille yrityksille pääsääntöisesti enintään 50 % avustuksen piiriin hyväksyttävistä menoista. Yrityksen kokoluokan määrittelyssä noudatetaan mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä annettua Euroopan komission suositusta 2003/361/EY. Tällä perusteella osa suomalaisista korkeakouluista luokitellaan suuryrityksiksi. TEMin tulkinnan mukaan tukea ei ole voitu myöntää korkeakouluille niiden saaman merkittävän julkisen rahoitusosuuden vuoksi.

4 Koulutusviennin edistäminen muissa maissa – kansainvälisten mallien tarkastelua

Kaikilla mailla on omat koulutuksen kansainvälistymistavoitteensa. Näihin on usein liitetty myös liiketoimintanäkökulma. Seuraavassa on tarkasteltu esimerkkejä muutamista maista, jotka ovat olleet aktiivisia myös koulutusviennin saralla.

4.1 Hollanti

Hollanti on pitkään ollut yksi edelläkävijöistä koulutuksen kansainvälistymisessä. Lukuvuonna 2011–2012 hollantilaisissa korkeakouluissa opiskeli yhteensä 37 500 tutkinto-opiskelijaa EU/ETA-maista ja noin 19 000 opiskelijaa EU/ETA-alueen ulkopuolelta. Hollantilaisilla korkeakouluilla on monia hyviä käytäntöjä, joissa kansainvälisten opiskelijoiden opinnot on suunniteltu rekrytoinnista alumni-vaiheeseen asti.

Korkeakoulutuksen kansainvälistymistä ja kansainvälistä yhteistyötä tukee itsenäinen, ei-voittoa tuottava organisaatio Nuffic. Keskeisiä sopimuskumppaneita ovat opetus-, kulttuuri- ja tutkimusministeriö sekä ulkoasiainministeriö. Nufficin tehtävänä on suomalaisen CIMO:n tavoin toimia vaihto-, harjoittelu- ja apurahaohjelmien ohjelmatoimistona. Lisäksi Nuffic markkinoi hollantilaista koulutusta ja tiedottaa opiskelumahdollisuuksista hollantilaisissa korkeakouluissa.

Nufficilla on myös läsnäoloon perustavaa toimintaa (Netherlands Education Support Offices) strategisesti tärkeiksi katsotuissa maissa. Nufficilla on toimistoja Brasiliassa, Intiassa, Indonesiassa, Kiinassa, Koreassa, Meksikossa, Taiwanilla, Thaimaassa, Venäjällä ja Vietnamissa. Niiden tärkein tehtävä on edistää kansainvälistä yhteistyötä, lisätä opettaja- ja opiskelijaliikkuvuutta sekä markkinoida hollantilaista koulutusta.

Hollannissa on kiinnitetty paljon huomiota hollantilaisista korkeakouluista valmistuneiden opiskelijoiden hyödyntämiseen ja alumnitoimintaan. Nuffic käynnisti vuosina 2010–2011 Holland Alumni Network –projektin, jossa kerättiin noin 30 000 alumnin tietokanta ja luotiin 250 alumni-suurlähettilään verkosto.

4.2 Ruotsi

Strategiset tavoitteet ja yhteistyön organisointia

Ruotsi ei ole asettanut koulutusviennille erillisiä tavoitteita. Maksulliseen koulutukseen siirtymisellä on pyritty korostamaan sitä, että Ruotsi ei kilpaile kansainvälisistä osajista ilmaisella koulutuksella vaan laadukkaalla koulutuksella. Päätösten taustalla olivat myös voimakkaasti kasvaneet hakija- ja opiskelijamäärät. Maksullisuuden tavoitteena on vähentää hakijamääriä, kattaa ulkomaalaisten opiskelijoiden valtiolle aiheuttamia kustannuksia sekä poistaa esteet maailmanlaajuisille koulutusmarkkinoille osallistumiselta.

Tutkintoon johtavasta koulutuksesta voidaan periä maksuja EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta sekä ns. tilauskoulutuksena järjestettävässä koulutuksessa että lukukausimaksuina. Tilauskoulutuksena järjestettävä koulutus ja siitä saatavat tuotot ovat olleet vähäisiä. Lukukausimaksutuottoja ohjataan sekä EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden apurahoihin että korkeakoulutuksen laatua parantaviin toimiin.

Svenska Institutet, joka on kansainvälistä yhteistyöstä edistävä valtion viranomainen, ja korkeakoulut panostavat vahvasti myös koulutuksen markkinointiin. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälistymistä tukevat myös Undervisning och högskolerådet sekä rahoittajasorganisaatio Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT)

Ulkomaalaiset opiskelijat ja maksut

Ruotsi otti käyttöön hakumaksut ja lukukausimaksut EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville ns. freemover-opiskelijoille syksyllä 2011. Maksut eivät koske korkeakoulujen vaihto-ohjelmien sisällä liikkuvia opiskelijoita. Maksujen käyttöönoton jälkeen syksyllä 2011 EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien uusien opiskelijoiden määrä laski edellisvuoteen nähden ensin noin 80 prosentilla, mutta on sen jälkeen hitaasti kasvanut. EU/ETA-alueelta tulevien uusien opiskelijoiden määrä ja osuus kaikista ulkomaalaisista opiskelijoista samoin kuin vaihto-ohjelmien kautta liikkuvien määrä on puolestaan lisääntynyt, joten kokonaisuutena uusien ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä pieneni noin kolmanneksella ja on jälleen kasvamassa. <http://english.uk-ambetet.se/download/18.1c251de913ecec40e780003403/annual-report-2013-ny.pdf>

Hakemusmaksu 900 SEK on hakukautta koskeva, lukukausimaksujen suuruus vaihtelee koulutuksittain ja se määräytyy koulutusten kustannusten mukaan. Vaihteluväli on ollut 8 000 eurosta 55 000 euroon vuodessa. Korkeakoulut ovat syksyyn 2013 mennessä keränneet lukukausimaksuja yhteensä 540 mkr eli noin 62 miljoonaa euroa. Hakumaksut ohjataan Undervisnings och högskolerådetille ja lukausimaksut opetusministeriölle, joka ohjaa osan tuotoista takaisin korkeakouluille.

Ruotsin tarjoamat apurahat

Universitets- och högskolerådet (UHR) ohjaa korkeakouluille vuositasolla noin 60 miljoonaa SEK:a lukukausimaksujen alentamiseen. Ruotsi on lisäksi jo pitkään tarjonnut kehitysmaista tuleville opiskelijoille suunnattuja apurahoja, jotka rahoitetaan kehitysyhteistyövaroista. Lukukausimaksujen käyttöön oton jälkeen tuki on suunnattu erityisesti toisen syklin korkeakouluohjelmissa opiskeleville. Apurahat kattavat lukukausimaksut ja elinkustannukset. Ohjelmaa hallinnoi Svenska Institutet.

Apurahaohjelmassa on kaksi kategoriaa. Ensimmäiseen luokkaan, johon kuuluvat Bangladeshin, Bolivian, Burkina Fason, Kamputsean, Etiopian, Kenian, Malin, Mosambikin, Ruandan, Tansanian, Ugandan ja Sambian kansalaiset. Lukuvuonna 2012–2013 apuraha myönnettiin 56 opiskelijalle. Hakemuksia saapui yli 900. Apurahan saajat valitaan hakijoiden motivaatioperustelujen ja CV:n perusteella. Korkeakoulut voivat esittää omat priorisointinsa akateemisten meriittien pohjalta. Toiseen kategoriaan kuuluvat maat ovat ODA-DAC –maita: Algeria, Botswana, Kiina, Egypti, Etelä-Afrikka, Intia, Indonesia, Iran, Irak, Jemen, Jordania, Libanon, Libya, Länsiranta ja Gaza, Marokko, Namibia, Syyria, Tunisia ja Vietnam. Lukuvuonna 2012–2013 apurahoja myönnettiin 72 opiskelijalle. Hakemuksia oli noin 890.

Svenska Institutet maksaa apurahasta lukukausimaksun suoraan korkeakoululle. Elinkustannuksia varten apuraha myönnetään opiskelijalle ja se on suuruudeltaan 9 000 SEK kuukaudessa (runsas 1 000 euroa). Apuraha myönnetään yhdeksi lukuvuodeksi kerrallaan. Elinkustannukset kattavan osuuden lisäksi apurahan saajat ovat oikeutettuja sairausvakuutukseen ja kertaluontoiseen matkakorvaukseen (15 000 SEK eli reilut 1 700 euroa). Kaikki apurahan saajat kutsutaan SI Network for Future Global Leaders –verkoston jäseniksi.

Svenska Institutet -apurahaohjelmiin käytettiin vuonna 2011 yhteensä 30 miljoonaa SEK:a, vuonna 2013 vastaava luku on 100 miljoonaa SEK:a. Vuoteen 2015 mennessä UHR:n, korkeakoulujen omien apurahaohjelmien sekä kehitysyhteistyövaroista tuettavien apurahojen odotetaan olevan yhteensä yli 260 miljoonaa SEK:a.

4.3 Tanska

Strategiset tavoitteet ja yhteistyön organisointia

Tanska on uudistamassa korkeakoulutuksen kansainvälistymisstrategiaansa. Hallituksen toimintaohjelma ”Oget indsigt gennem globalt udsyn” julkaistiin kesäkuussa 2013. Strategian toista osaa ollaan parhaillaan valmistelemaan ja se valmistunee loppuvuodesta. Pää tavoitteet ovat: opiskelijoiden liikkuvuuden lisääminen, tanskalaisten korkeakoulujen vahvistaminen kansainvälisinä oppimisympäristöinä sekä opiskelijoiden kielitaidon laajentaminen ja parantaminen.

Kansainvälisten oppimisympäristöjen vahvistamiseen lukeutuu strategiassa erityisesti yhteistyö nousevien talouksien kanssa. Yhteistyötä vahvistetaan erityisesti innovaatiokeskusten, Danish innovation centres, kautta. Keskusten tarkoituksena on edesauttaa yhteistyötä nousevien talouksien koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden kanssa paikallisella läsnäololla. Uudet innovaatiokeskukset avataan Intiaan, Brasiliaan ja Etelä-Koreaan.

Tanskalaiset ovat perustaneet Kiinan tiedeakatemian (CAS) ja tiedeakatemian yliopiston (UCAS) kanssa yhteisten yliopistokeskuksen Pekingiin (The Sino-Danish Centre for Education and Research, SDC). Keskuksessa toimii kahdeksan tanskalaista yliopistoa. Yliopistokeskus tarjoaa tanskalais-kiinalaisia maisteri- ja tohtorikoulutuksen yhteisohjelmia sekä yhteistyöalustan tutkimusyhteistyölle. Tavoitteena on, että keskuksessa toimisi noin 100 tutkijaa, 75 tutkijankoulutettavaa ja 300–400 maisterivaiheen opiskelijaa Tanskasta ja Kiinasta.

Hyvä esimerkki tanskalaisten aktiivisesta toiminnasta Kiinassa on mm. Top Talent Denmark –tapahtumat Pekingissä ja Shanghaissa. Kyseessä on yritysten ja korkeakoulujen yhteiset tapahtumat, jossa markkinoidaan ura- ja koulutusmahdollisuuksia Tanskassa.

Uudessa kansainvälistymisstrategiassa on asetettu tavoitteeksi, että korkeakoulut lisäävät tarjontaa (tutkinnot tai niiden osat) ulkomailla. Korkeakouluja rohkaistaan toimimaan

aktiivisemmin ulkomailla. Erityisiä tukimuotoja tai keskitettyjä neuvontapalveluita ei kuitenkaan ole näille toiminnoille. Koulutusviennin kasvattaminen nähdään ensisijaisesti korkeakoulujen vastuulla olevaksi asiaksi. Tanskalaisten korkeakoulujen kokemusten mukaan kysyntää on erityisesti hyvinvointisektorin ja ympäristöalan asiantuntemuksesta ja koulutuksesta.

Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat

Tanskalaiset korkeakoulut ovat lukuvuodesta 2006/2007 lähtien perineet lukukausimaksuja kaikilta EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevilta korkeakouluopiskelijoilta. Lukuvuosimaksujen suuruus riippuu koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista ja vaihtelee 6 200–13 100 euron välillä.

Tanskassa korkeakoulutukseen hakevien ulkomaalaisten määrä laski lukukausimaksujen käyttöönoton jälkeen merkittävästi. Muutos näkyi erityisesti EU/ETA-alueen ulkopuolelta hakevien määrässä sekä koulutuksen aloittaneiden määrässä, joka laski välittömästi uudistuksen jälkeen noin kolmanneksella. Näiden opiskelijoiden määrä palasi parin vuoden sisällä lähes entiselle tasolle, mutta on parin viime vuoden aikana uudelleen laskenut. Suurin muutos on tapahtunut yliopistoissa, joissa EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden määrä on vähentynyt noin 30 prosentilla. Ulkomaalaisten opiskelijoiden kokonaismäärä on kuitenkin maksujen käyttöönoton jälkeen yli kaksinkertaistunut. Tämä johtuu siitä, että tanskalaisissa yliopistoissa ja korkeakouluissa opiskelee entistä enemmän EU/ETA -alueelta tulevia opiskelijoita.

Tanskalaiset korkeakoulut myöntävät EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille valtion rahoituksella ja korkeakoulun omalla rahoituksella apurahoja, jotka kattavat lukukausimaksut joko kokonaan tai osittain. Apurahoihin käytettiin yliopistoissa vuonna 2006 noin 2 miljoonaa DKK ja vuonna 2011 noin 59 miljoonaa DKK. Ammatillisesti suuntautuneessa korkeakoulutuksessa apurahat ovat nousseet samalla tarkastelujaksolla 1 miljoonasta DKK:sta 20 miljoonaan DKK:n.

Tanskan tiede-, innovaatio- ja korkeakouluministeriön teettämän analyysin mukaan ulkomaalaiset opiskelijat ja erityisesti maisteritasolle rekrytoidut opiskelijat hyödyttävät selvästi kansantaloutta, vaikka heidän opiskeluaan tuettaisiinkin julkisin varoin.

<http://fivu.dk/en/publications/2013/files-2013/dream-english-summary.pdf>

4.4 Iso-Britannia

Tällä hetkellä arvioidaan, että 75 % koulutusviennin tuloista muodostuu Isossa-Britanniassa opiskelevien kansainvälisten opiskelijoiden lukukausimaksuista ja etenkin heidän kuluksistaan opintojen aikana. Koko koulutusviennin arvoksi UK:n taloudelle on arvioitu noin 17,5 miljardia puntaa.

Ison-Britannian hallitus julkaisi kesällä 2013 strategian International Education: Global Growth and Prosperity. Strategiassa on linjattu keskeiset toimenpiteet koulutusviennin kasvattamiseksi. Strategiassa tavoitteeksi asetetaan kansainvälisten opiskelijoiden määrän kasvattaminen. Viestinä on, että kaikki opiskelijat voivat jäädä maahan opintojensa jälkeen, jos he työllistyvät. Avainmarkkina-alueet ovat Kiina, Intia, USA, Brasilia, Meksiko, Indonesia, Turkki, Etelä-Korea ja Venäjä. Näihin maihin kohdennetaan markkinointia koulutusmahdollisuuksista yhteistyössä British Councilin ja UK Trade and Investment (UKTI) –organisaatioiden kautta. Valtion apurahaohjelmia lisätään uusien kumppanuuksien löytämiseksi. Tavoitteena on rakentaa ja ylläpitää mittavaa brittiläisistä yliopistoista

valmistuneiden alumnien verkostoa. Tässä työssä tehdään yhteistyötä ulkomailla toimivien suurlähetystöjen ja edustustojen kanssa. Opiskelijarekrytoinnin lisäksi tuetaan brittiläisen koulutuksen tarjontaa ulkomailla. Erityisenä painotuksena on laadunvarmistuksen kehittäminen.

Strategiassa on kiinnitetty huomiota teknologian tarjoamiin mahdollisuuksiin. Erityisesti MOOC:t ovat muuttamassa perusteellisesti sitä, miten koulutusta annetaan ja tämä houkuttelee monia sijoittajia, jotka ovat kiinnostuneita suuren mittakaavan globaaleista mahdollisuuksista. Brittiläisiä oppilaitoksia kannustetaan kehittämään tarjontaa globaaleille markkinoille. Pilotointi tapahtuu FutureLearn –alustan kautta. FutureLearnin muodostavat 21 yliopistoa, the British Library, British Museum ja British Council.

Strategia sisältää uuden, strategisen kansainvälisen koulutuksen neuvoston (International Education Council) perustamisen Yhdistyneeseen kuningaskuntaan varmistamaan korkean tason ohjaus ja tuki kansainvälisen koulutusstrategian toteuttamiselle. Neuvoston puheenjohtajina toimivat yliopistoasioista vastaava ministeri (Minister for Universities and Science, David Willetts) sekä British Councilin kansainvälisen markkinoinnin keulakuvana toimiva ”UK’s Education Champion”. Tähän tehtävään valittiin Bristolin yliopiston Vice-Chancellor Sir Eric Thomas. Neuvostoon kuuluu eri yhteistyötahoja edustavia henkilöitä. Neuvoston päätehtävänä on:

- kansainvälisen koulutusstrategian edistäminen
- käytännöllisen johtajuuden, koordinaation ja strategisen suuntauksen tuottaminen
- tehokkaan kommunikaation ja sitoutumisen varmistaminen kaikilla asiaan liittyvillä sektoreilla hallinnossa ja elinkeinoelämässä.

Koulutusviennin organisointi ja läsnäolo maailmalla

Isolla-Britannialla on laaja toimipisteverkosto ympäri maailmaa. Esimerkiksi British Council –verkostolla on toimipisteitä yli sadassa maassa. Läsnäololla ylläpidetään näkyvyyttä ja edistetään kulttuurivaihtoa. British Council on hallituksesta riippumaton organisaatio, mutta se tekee yhteistyötä hallinnon kanssa. Erityisenä painopisteenä ovat kielten ja kulttuurin opetus sekä koulutus.

Korkeakoulujen kansainvälistymistä tukee The UK Higher Education International Unit, jonka tehtävänä on tukea sektorin kilpailukykyä globaaleilla markkinoilla ja edustaa korkeakouluja maailmalla. Keskeisiä toimintoja ovat muun muassa markkinatiedon tarjoaminen uusista mahdollisuuksista (julkaisut ja tutkimukset), neuvontapalvelut, korkeakoulutuksen markkinointi kansainvälisessä mediassa sekä osallistuminen kansainväliseen tutkimus- ja koulutuspolitiikkaan.

HE Global Integrated Advisory Service perustettiin muutama vuosi erityisesti ulkomailla tarjottavan brittiläisen koulutuksen tueksi (transnational education). Tarkoituksena oli koota tarjolla oleva neuvonta- ja tietopalvelu ja markkinatuntemus yhteen paikkaan. Korkeakouluille tarjotaan mm. juridista, strategista, laadun varmistukseen liittyvää palvelua sekä rahoitusmahdollisuuksia. Tavoitteena on yhdistää eri organisaatioiden asiantuntemus. Mukana yhteistyössä ovat mm. Universities UK, UK Export Finance, British Council, Quality Assurance Agency, Research Councils UK, kauppa- ja teollisuusministeriö ja ulkoasiainministeriö.

4.5 Uusi-Seelanti

Strategiset tavoitteet

Uuden-Seelannin hallitus panostaa strategioissaan viennin edistämiseen. Koulutusvienti ja kansainvälinen koulutus nähdään tärkeänä osana palveluiden vientiä. Koulutusvientiin ja kansainväliseen koulutukseen lasketaan oppimateriaalien ja palveluiden vienti, konsultointipalvelut, koulutusohjelmien tarjoaminen maan rajojen ulkopuolella sekä Uudessa-Seelannissa opiskelevat kansainväliset opiskelijat. Hallitus näkee tällä alueella kasvupotentiaalia ja on asettanut tavoitteeksi, että koulutusviennin arvo kaksinkertaistuu vuoteen 2025 mennessä. Vuosittainen koulutusviennin arvo halutaan kasvattaa reilusta 67 miljoonaan eurosta reiluun 309 miljoonaan euroon. Strategiset tavoitteet on linjattu hallituksen asiakirjassa “Leadership Statement for International Education” (2011).

Uusi-Seelanti perustelee panostusta koulutusvientiin ja osallistumista kansainvälisille koulutusmarkkinoille sillä, että se tukee oman koulutusjärjestelmän vahvistumista. Kansainvälisten opiskelijoiden panos on tärkeä tutkimukselle, innovaatioille ja turismille ja kansainväliset opiskelijat lisäävät korkean osaamisen maahanmuuttoa. Koulutusvienti vahvistaa Uuden-Seelannin mukaan yhteyksiä tärkeiden kauppakumppaneiden kanssa Aasiassa, Euroopassa ja Oseaniassa.

Koulutusviennin organisointi

Uusi-Seelanti on perusti vuonna 2011 keskitetyn koulutusvientiorganisaation, Education New Zealand (ENZ). Se vastaa kansainvälisten opiskelijoiden rekrytoinnista markkinomalla Uutta-Seelantia opiskelumaana sekä koulutukseen liittyvän liiketoiminnan kehittämistä.

Education New Zealand –organisaatiota johtaa hallitus, jonka nimittää opetusministeri. Lisäksi ENZ:lla on neuvoo-antava ryhmä, jossa on edustettuna mm. korkeakouluja, oppilaitoksia ja muita koulutusvientitoimijoita. ENZ:lla on toimintaa ja henkilökuntaa 12 eri maassa.

Education New Zealand:ssa on valittu kohdemaat, joihin panostetaan eniten. Kiina, Intia ja Indonesia ovat pääkohdealueita, joihin käytetään valtaosa organisaation voimavaroista. Toisen kategorian markkina-alueiksi on valittu Malesia, Etelä-Korea, Lähi-itä, Thaimaa, Brasilia, Chile ja Vietnam.

Koulutukseen liittyvän liiketoiminnan tukemiseksi ENZ tekee markkinatutkimuksia ja –analyysjä. ENZ tukee alan yritysten, korkeakoulujen ja oppilaitosten kehittämishankkeita International Education Growth Fund –rahastosta. Rahoitusta voidaan myöntää hankkeille, joissa kehitetään uusia koulutusvientituotteita, lisätään kansainvälisiä opiskelijoita, edistetään yhteistyötä koulutusviennissä ja avataan uusia mahdollisuuksia koulutusvientiin. Hankkeille myönnetty tuki vaihtelee reilusta 6 000 eurosta noin 31 000 euroon.

ENZ:lla on myös alueellinen kumppanuusohjelma, joka tarjoaa tukea ja rahoitusta alueellisten koulutusvientikumppanuuksien rakentamiselle. Tavoitteena on kehittää alueille omia kansainvälisen koulutuksen strategioita, markkinointia ja toimintamalleja. Tavoitteena on tunnistaa ja poistaa koulutusviennin esteitä alueilla ja edistää kansainvälistä yhteistyötä.

Noin 95 prosenttia Uuden-Seelannin koulutusviennin taloudellisesta arvosta muodostuu lukukausimaksuja maksavista kansainvälisistä opiskelijoista, jotka opiskelevat Uudessa-Seelannissa. Uudessa-Seelannissa painotetaan korkeakoulutuksen lisäksi myös

toisen asteen koulutuksen ja englannin kielen kielikoulutuksen mahdollisuuksia. ENZ tarjoaa oppilaitoksille tukea opiskelijarekrytoinnissa pääosin markkinoinnin ja markkina-analyysien kautta, pitämällä yhteyttä kohdemaiden hallintoon ja oppilaitoksiin sekä ylläpitämällä kohdealueilla yhteyttä opiskelijoihin mm. alumnitoiminnan kautta.

Tietoa opiskelumahdollisuuksista on kerätty studyinnewzealand.com -sivustolle. Sivustolta opiskelija voi etsiä myös tarjolla olevia apurahamahdollisuuksia. Apurahoja tarjoavat Uuden-Seelannin valtio, oppilaitokset, yksityiset rahoittajat ja muut valtiot.

Muut toimenpiteet

Koulutusviennin edistämiseksi Uudessa-Seelannissa on ENZ:n perustamisen lisäksi lisätty merkittävästi koulutuksen markkinointiin käytettäviä määrärahoja. Muita toimenpiteitä ovat mm. erityisen kampanjan käynnistäminen maanjärityksestä kärsineen Christchurchin alueen koulutusmahdollisuuksien ympärille, kansainvälisten opiskelijoiden ohjauksen kehittäminen yhteisillä linjauksilla sekä opiskelijarekrytoinnin ja maahantuloviranomaisten yhteistyön lisäämiseen tavoitteena luoda käytänteet, joilla tuetaan opiskelijoiden työllistymistä ja maahan jäämistä opintojen jälkeen.

4.6 Havaintoja muiden maiden strategisista tavoitteista ja toimintatavoista

Useissa maissa arvioidaan, että koulutuksen kysyntä kasvaa edelleen ja tarjoaa mahdollisuuksia koulutusviennin kasvattamiselle. Erityistä potentiaalia nähdään nousevissa talouksissa.

Koulutusviennin edistämisen taustalla, etenkin korkeakoulujen ja oppilaitosten toiminnassa, ei ole ainoastaan liiketoiminta, vaan sen nähdään voivan tukea muita kansallisia tavoitteita, kuten koulutuksen laadun parantamista sekä yhteistyösiteiden vahvistamista keskeisiin kumppanimaihin ja nouseviin talouksiin.

Kansainväliset opiskelijat ovat keskeinen osa koulutusvientä etenkin englantia puhuvissa maissa. Myös muissa maissa on tutkittu kansainvälisten opiskelijoiden merkitystä ja päädytty siihen, että kansainväliset opiskelijat hyödyttävät kansantaloutta monin tavoin. Kansainvälisten opiskelijoiden tuomia hyötyä on tarkasteltu laaja-alaisesti (kulutus opiskelumaassa, panos tutkimukseen ja innovaatioihin, merkitys turismille, osaavan työvoiman rekrytointikanava jne.).

Paikallinen läsnäolo, etenkin strategisesti tärkeiksi katsotuissa maissa lisää yhteistyö- ja muita toimintamahdollisuuksia sekä näkyvyyttä. Läsnäoloa hyödynnetään sekä opiskelijarekrytoinnissa, markkinatuntemuksen lisäämisessä että yhteisten ohjelmien ja tutkimushankkeiden käynnistämässä. Monet maat ovat koonneet tarkoituksenmukaiset palvelut yhteen toiminnan tehostamiseksi.

5 Koulutusviennin esteitä

5.1 Koulutusviennin osaaminen oppilaitoksissa on puutteellista

FLF:n kokemuksen mukaan oppilaitoksilla ei ole riittävästi kokemusta osaamisensa tuotteistamisesta, liiketoiminnasta sekä siitä, kuinka ansaintalogiikka rakennetaan. Myös kansainvälisen sopimusjuridiikan osaaminen on vähäistä. Oppilaitokset lähtevät toimintaan osin väärin odotuksin. Osa oppilaitoksista tarvitsisi tukea koulutusvientitoiminnan käynnistämässä, liiketoiminnallisen ajattelun kirkastamisessa ja osaamisen tuotteistamisessa.

Koulutusviennin mahdollisuuksia eri markkinoilla ei tunneta riittävästi. Eri markkina-alueilla tarvitaan erilaisia toimintatapoja ja toimenpiteitä. Esimerkiksi valtionhallinnon tuki voi joissain maissa olla välttämätöntä. Joissain maissa koulutusvientiä ei ole mahdollista tehdä ilman yhteistyötä ja yhteistyörakenteita paikallisten toimijoiden kanssa.

5.2 Viennin tukimekanismit eivät sovellu kaikille koulutusviennin toimijoille

Viennin tukimuodot on suunnattu pääosin yrityksille. Oppilaitoksille eivät voi saada yrityksille tarkoitettua viennin tukea. Työ- ja elinkeinoministeriön avustusta koskevan ohjeen (TEM 119/03.01.04/2012) mukaan tuen saajan tulee olla alalla ammattimaisesti toimiva yhteisö. Esimerkiksi ammattikorkeakoulujen, yliopistojen tai muiden oppilaitosten toteuttamat yhteishankkeet tai niiden myymät palvelut eivät voi olla avustusten kohteena. Hakijana ei myöskään voi olla julkinen toimija, valtion virasto tai yksikkö, kunta tai kaupunki. Valtionavustuksia saavat oppilaitokset katsotaan omistuspohjasta riippumatta julkisiksi toimijoiksi. Oppilaitosten omistamat yritykset katsotaan myös julkisiksi toimijoiksi, koska niiden taustayhteisöt saavat valtionavustuksia. Lisäksi oppilaitosten omistamien yritysten koko määrittyy taustayhteisön eli korkeakoulun koon mukaan. Tällöin esimerkiksi Helsingin yliopiston Palmenia on suuryritys, vaikka sen koulutusvientitoiminta on organisaation taustayhteisön kokoon nähden vähäistä.

FLF-vienninedistämismatkoille osallistuneista organisaatiosta vain yritykset ovat voineet hakea matkatukea TEMistä.

5.3 Kansallisten toimijoiden välinen yhteistyö on edelleen vähäistä

Osa kansallisista toimijoista on pieniä, eikä niillä ole yksin mahdollisuutta vastata suuren mittakaavan kysyntään. Tästä syystä verkottuminen ja yhteistyö ovat välttämättömiä.

Yhteistyöorganisaatioita on syntynyt (esim. EduCluster Oy, Turun yliopiston, Tampereen yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston yhteenliittymä, Ammatillisten opettajakorkeakoulujen välinen yhteistyörakenne), mutta edelleen muiden yhteistyön puute ja jopa keskinäinen kilpailu hankaloittavat osaltaan vientitoimintaa.

Osa muista kuin oppilaitosten muodostamista yrityksistä on kiinnostunut viemään koulutusta, jopa tutkintoon johtavaa koulutusta. Se ei kuitenkaan ole mahdollista ilman suomalaisten oppilaitosten mukanaoloa, sillä vain ne voivat myöntää suomalaisen koulutusjärjestelmän mukaisia tutkintoja. Lisäksi esimerkiksi opettajankoulutus tai opettajan pedagogiset opinnot ovat selkeästi koulutuskokonaisuuksia, joita ei ilman kytkentää korkeakouluihin ole mahdollista toteuttaa.

FLF:n toiminta ei hyvästä yrityksestä huolimatta ole pystynyt luomaan vaikuttavia klusterirakenteita. Ongelmana on ollut se, etteivät yritykset ole nähneet toimintaa houkuttelevana.

5.4 Tutkintoon johtava koulutus on Suomen lainsäädännön mukaan maksutonta

Perusopetus on opiskelijalle kokonaisuudessaan maksutonta. Toisella asteella opetus on maksutonta, mutta oppimateriaali voi olla maksullista. Korkeakoulut eivät pääsääntöisesti voi periä maksuja tutkintoon johtavasta koulutuksesta riippumatta siitä, järjestetäänkö koulutus Suomessa vai ulkomailla. Poikkeuksen muodostaa tilauskoulutusena järjestettävä koulutus sekä eräät määräaikaiseen (2010-14) lukukausimaksukokeiluun osallistuvat koulutusohjelmat.

Korkeakoulujen näkemyksen mukaan lainsäädännössä määritelty tilauskoulutus on kansainvälisesti vähän tunnettu ja laissa määriteltyjä koulutuksen tilaajia on ollut vaikea löytää. Hankaluutena on pidetty sitä, että opiskelijalta ei voi periä maksuja. Korkeakoulujen näkökulmasta on myös epäselvää, ulottuuko korkeakoulun vastuu sen varmistamiseen, ettei koulutuksen tilaaja peri koulutukseen osallistuvilta maksuja. Tutkintoon johtavaa tilauskoulutusta ei ole juurikaan toteutettu.

Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä ja osuus opiskelijoista suomalaisissa korkeakouluissa on kasvanut voimakkaasti 2000-luvulla. Samaan aikaan korkeakoulujen kokonaisopiskelijamäärä on pysynyt lähes ennallaan. Vuonna 2012 suomalaisissa korkeakouluissa opiskeli reilut 19 000 ulkomaalaista tutkinto-opiskelijaa. Heistä noin puolet opiskeli ammattikorkeakouluissa ja puolet yliopistoissa. Selvä enemmistö ulkomaalaisista tutkinto-opiskelijoista tulee EU/ETA-alueen ulko-puolelta.

Käynnissä oleva lukukausimaksukokeilu on opiskelijamäärään nähden pienimuotoinen ja keskittynyt vain muutamaan korkeakouluun. Vuonna 2012 maksuja perittiin 41 koulutusohjelmassa ja näissä ohjelmissa opiskeli yhteensä 215 maksujen piirissä olevaa opiskelijaa. Lukukausimaksujen suuruus vaihtelee koulutusohjelmittain. Yliopistoissa lukuvuosimaksu vaihtelee 5 000 euron ja 12 000 euron välillä ja ammattikorkeakouluissa 6 000 euron ja 8 000 euron välillä. Yleisin perittävä lukuvuosimaksu on 8 000 euroa. Lukukausimaksuja maksavista opiskelijoista lähes kaikki saavat erisuuruisia korkeakoulujen tai Erasmus Mundus -ohjelman apurahoja. Apuraha kattaa joko kokonaan tai osittain lukukausimaksun. Lisäksi muutamiin apurahoihin sisältyy elinkustannuksia kattava osa. Korkeakoulut myöntävät apurahoja ensisijaisesti opintomenestyksen perusteella. Eniten maksavia opiskelijoita on Venäjältä, Kiinasta, Pakistanista ja Iranista.

Lukukausimaksukokeilun seuranta- ja arviointiryhmän mukaan kokeilu ei sen pienimuotoisuuden vuoksi tule tuottamaan päätöksenteon kannalta riittävästi tuloksia maksul-

lisuuden vaikutuksista. Aineiston pienuuden vuoksi on vaikea tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä maksullisuuden vaikutuksista suomalaisen korkeakoulutuksen vetovoimaan ja hakijavirtoihin tai korkeakoulutuksen kansainvälistymiseen. Arviontiryhmän keräämän tiedon perusteella kokeilun epäonnistumiseen on vaikuttanut ainakin sen määräaikaisuus, kokeilun rajaus toisen syklin ohjelmiin sekä se, että kokeiluun osallistuminen on ollut korkeakouluille vapaaehtoista, jolloin maksullista ja maksutonta tarjontaa on rinnakkain. Ammattikorkeakoulujen osalta kokeilu on kohdentunut väärin, koska lähes kaikki ulkomaalaiset opiskelijat opiskelevat ammattikorkeakoulututkintoon johtavissa ohjelmissa, jotka eivät ole kokeilun piirissä. Korkeakoulut ovat pitäneet tärkeänä, että kansalliset ratkaisut maksujen tulevaisuudesta tehtäisiin nopeasti.

Täydennyskoulutuksesta ja tutkintojen osien suorittamisesta voidaan periä maksuja eräin rajoituksin sekä Suomessa että ulkomailla. Koulutusvientihankkeissa olisi kuitenkin usein kysyntää myös tutkintoon johtavalle koulutukselle. Koko hankkeeseen osallistuminen voi maksuttomuuden vaatimuksen johdosta kariutua, sillä hanketta ei ole kannattavaa toteuttaa, jos koulutuksesta ei voida periä maksuja.

WTO-sopimuksen mukaan luokiteltu ”luonnollisten henkilöiden tilapäinen läsnäolo” muodostaa merkittävimmän osan maailmanlaajuisesta koulutuspalveluiden kaupasta. Tutkintoon johtavan koulutuksen maksuttomuus rajoittaa suomalaisten oppilaitosten liiketoimintamahdollisuuksia siellä, missä kysyntää olisi.

5.5 Oppilaitosten perustoimintoja ja liiketoimintaa ei riittävästi eroteta toisistaan

Koulutusvienti ei toistaiseksi näyttäyty strategisena valintana oppilaitoksissa. Tällöin se ei saa riittävästi tukea taustaorganisaatiolta, eikä sitä resursoida siten, että sillä olisi riittävät toimintaedellytykset. Oppilaitosten koulutusvienti rakentuu pitkälti oman organisaatioiden voimavarojen ja henkilöresurssien hyödyntämiseen. Tämä voi haitata sekä perustoimintaa että vientiä. Odotuksista huolimatta ei pystytä rakentamaan vakuuttavia ja tuottavia hankkeita ja koulutusvientituotteita.

Vaarana on myös se, ettei koulutusvientitoimintaa pystytä erottamaan julkisesti rahoitusta lakisääteisestä toiminnasta.

5.6 Koulutusviennin roolitus on epäselvää

Koulutusvientiin kohdistuu suuria ja ristiriitaisia odotuksia. Nämä odotukset ovat johtaneet siihen, että myös toimijat, joilla ei ole edellytyksiä koulutusvientiin, katsovat velvollisuudekseen osallistua kansalliseen hankkeeseen. Osa oppilaitoksista, kaipaa valtiovetoista toimintaa ja ohjeistusta. Yritykset odottavat valtiolta enemmän tukea viennin edistämässä etenkin opetus- ja kulttuuriministeriöltä, jolla ei perinteisesti ole ollut mittavaa VKE-toimintaa tai sen osaamista. Odotusten ja mahdollisuuksien välinen ristiriita on osaltaan estänyt koulutusviennin käynnistymistä täydellä teholla.

Oppilaitosten ulkopuolisten koulutusvientiyritysten yhtenä haasteena on ollut se, että niiden uusille tuotteille ei ole aina ollut kysyntää kotimaisilla markkinoilla oppilaitosten niukkojen taloudellisten resurssien vuoksi. Uusien tuotteiden markkinointi ulkomailla helpottuisi, jos niillä olisi käyttäjäkokemuksia ja referenssejä myös Suomesta.

Pykäläehdotukset

Korkeakoulutusta koskevat EU/ETA-alueen ulkopuolisten valtioiden opintomaksut

Esityksen lähtökohtana on, että Euroopan talousalueeseen kuulumattomien valtioiden kansalaisille korkeakoulututkintoon johtava koulutus on maksullista, kun se järjestetään muulla kuin kotimaisilla kielillä (suomi ja ruotsi).

Yliopistojen kotimaisilla kielillä järjestämä tutkintokoulutus on kaikille opiskelijoille maksutonta.

Yliopistojen vieraalla kielellä järjestämä tutkintokoulutus on maksutonta suomalaisille ja muille Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille.

Yliopistolain tutkintokoulutuksen maksuttomuutta ja maksullisuutta koskevat pykäläehdotukset

Yliopistolain 8 § esitetään säilytettäväksi entisellään.

8 § Opetuksen maksuttomuus

Korkeakoulututkintoon johtava opetus ja opiskelijoiden valintaan liittyvät valintakokeet ovat opiskelijalle maksuttomia, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen hakevalta voidaan edellyttää kansainvälisen maksullisen testin suorittamista. Muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta toiminnasta yliopisto saa periä maksuja. Maksuista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään julkisoikeudellisten suoritteiden omakustannusarvosta.

Jos tässä laissa tarkoitettua opiskelijalta perittävää maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien sen mukaan kuin korkolaissa (633/1982) säädetään. Maksu saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä sen mukaan kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

Yliopistolain 9 § esitetään muutettavaksi seuraavasti.

9 § Maksullinen tutkintokoulutus

Euroopan talousalueeseen kuulumattomien valtioiden kansalaisille on vieraskielinen korkeakoulututkintoon johtava koulutus maksullista. Maksujen perimisen edellytyksenä on, että yliopistolla on apurahajärjestelmä, jolla voidaan tarvittaessa tukea osallistuvien opiskelijoiden opiskelua.

Maksua ei voida kuitenkaan periä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselta eikä siltä, joka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Maksua ei myöskään voida periä siltä, jolla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.

Yliopiston on perittävä maksullisesta tutkintokoulutuksesta vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Yliopisto päättää maksun suuruudesta.

10 § Tilauskoulutus

Yliopisto voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa vieraskielistä opetusta.

Tilauskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tilauskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia. Tilauskoulutukseen osallistuvaan sovelletaan tämän lain 37, 37 a, 37 b, 43 a–43 d, 45, 45 a, 45 b ja 82–86 §:ää. (16.12.2011/1340)

Tilauskoulutuksena annettavan opetuksen on liityttävä sellaiseen perus- tai jatkokoulutukseen, jossa yliopistolla on tutkinnonanto-oikeus. Tilauskoulutuksen järjestäminen ei saa heikentää yliopiston antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Yliopiston on perittävä tilauskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu.

Perusteluja esitetyille pykäläehdotuksille

Tutkintokoulutuksen maksullisuus koskisi vieraskielistä tutkintokoulutusta niiden opiskelijoiden osalta, jotka eivät ole Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisia. Maksuja voisi tuolloin periä suoraan opiskelijalta.

Erillistä 10 §:n mukaista tilauskoulutuspykälää sovellettaisiin sellaiseen markkinaehtoiseen koulutusvientiin, jossa tutkintokoulutusta järjestettäisiin opiskelijaryhmälle. Niitä tilanteita varten, joissa tilauskoulutusta järjestettäisiin ulkomailla, tulisi 10 §:ään säätää oma momenttinsa niistä yliopistolain säännöksistä, joita ulkomailla annettavaan tilauskoulutukseen voidaan soveltaa. Esimerkiksi niin sanottujen SORA –säännösten soveltuvuutta tulisi säädösvalmistelussa vielä erikseen arvioida.

Ammattikorkeakoululakiin tulisi myös tehdä vastaavat muutokset.

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksellä asetetaan ETA-valtioiden kansalaiset muiden ulkomaiden kansalaisia edullisempaan asemaan. Sääntely liittyy Suomea Euroopan yhteisön jäsenenä sitoviin säädöksiin ja velvoitteisiin ja rakentuu vastavuoroisuuden varaan. Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan pitänyt tätä käytäntöä perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaisena hyväksyttävänä

syynä esityksen mukaiselle kansalaisuuteen perustuvalle erottelulle (PeVL 22/2004 vp, PeVL 6/2008 vp ja PeVL 11/2009 vp).

Perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykujensä ja erityisten tarpeidensa mukaan mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden estämättä. Esityksen mukaan maksuttomuuden piiriin kuuluisivat myös Suomessa vakinaisesti asuvat ulkomaalaiset, koska heillä voidaan katsoa olevan Suomeen sellaiset siteet, jotka puoltavat maksuttomuuden ulottamista heihin. Lisäksi nykyinen 10 §:n mukainen ulkomaalaisiin kohdistuva apurahajärjestelmä esitetään säilytettäväksi.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 14/2007 vp) katsonut perustuslain yhdenvertaisuutta koskevan 6 §:n 2 momentin kannalta olennaiseksi sen seikan, että myös tilauskoulutuksen edellytyksenä on samat yliopistolain 37 §:ssä säädetty kelpoisuusvaatimukset korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kuin muillakin opiskelijaksi hakevilla. Esitettävän 10 §:n mukaisesti tilauskoulutuksen järjestäminen ei saa heikentää yliopiston antamaa normaalia tutkintokoulutusta, joten se ei muodostuisi ongelmaksi myöskään tältä osin perustuslain 16 §:n 2 momentissa säädetyn velvoitteen kanssa.

Nykyiset yliopistolain maksuttomuutta/maksullisuutta koskevat pykälät

8 §

Opetuksen maksuttomuus

Korkeakoulututkintoon johtava opetus ja opiskelijoiden valintaan liittyvät valintakokeet ovat opiskelijalle maksuttomia, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen hakevalta voidaan edellyttää kansainvälisen maksullisen testin suorittamista. Muusta kuin 1 momentissa tarkoitettua toiminnasta yliopisto saa periä maksuja. Maksuista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään julkisoikeudellisten suoritteiden omakustannusarvosta.

Jos tässä laissa tarkoitettua opiskelijalta perittävää maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien sen mukaan kuin korkolaissa (633/1982) säädetään. Maksu saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä sen mukaan kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

9 § (12.8.2011/954)

Tilauskoulutus

Yliopisto voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö, suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (tilauskoulutus).

Tilauskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tilauskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan

ulkomaalaislakia. Tilauskoulutukseen osallistuvaan sovelletaan tämän lain 37, 37 a, 37 b, 43 a–43 d, 45, 45 a, 45 b ja 82–86 §:ää. (16.12.2011/1340)

Tilauskoulutuksena annettavan opetuksen on liityttävä sellaiseen perus- tai jatkokoulutukseen, jossa yliopistolla on tutkinnonanto-oikeus. Tilauskoulutuksen järjestäminen ei saa heikentää yliopiston antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Yliopiston on perittävä tilauskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu.

10 §

Koulutusohjelman maksullisuus

Yliopisto voi periä maksuja vieraskieliseen ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutusohjelmaan hyväksytyltä opiskelijalta. Maksujen perimisen edellytyksenä on, että yliopistolla on apurahajärjestelmä, jolla voidaan tarvittaessa tukea maksullisiin maisteriohjelmiin osallistuvien opiskelijoiden opiskelua.

Maksua ei voida kuitenkaan periä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselta eikä siltä, joka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Maksua ei myöskään voida periä siltä, jolla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia. (16.12.2011/1340)

2 momentti on L:lla 1340/2011 väliaikaisesti muutetussa muodossaan voimassa 1.1.2012–31.12.2014. Aiempi sanamuoto kuuluu:

Maksua ei voida kuitenkaan periä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselta eikä siltä, joka Euroopan yhteisön lainsäädännön tai Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen. Maksua ei myöskään voida periä siltä, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa.

Maksullisista koulutusohjelmista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. (12.8.2011/954)

Tiivistelmä verkkokyselyn tuloksista

Millä keinoin edistäisit koulutusvientä? – Yhteenveto avoimesta kyselystä

Koulutusviennin toimenpideohjelmaa laativa selvitysryhmä keräsi lokakuussa 2013 avoimella kyselyllä ideoita koulutusviennin edistämiseksi. Avoimeen nettikyselyyn vastasi 127 henkilöä. Kyselyssä vastaajia pyydettiin esittämään kolme keskeisintä keinoa koulutusviennin edistämiseksi. Lisäksi vastaajat saivat esittää muita koulutusvientiin liittyviä ehdotuksia ja näkemyksiä.

Vastauksissa on runsaasti erilaisia ehdotuksia. Useimmissa ehdotuksissa esitetään keinoja koulutusvientitoiminnan edistämiseksi tai esteiden poistamiseksi. Muutama vastaaja esittää myös, että koulutusvientä ei pitäisi lainkaan tehdä, koska se on epäeettistä ja suomalainen koulutus on huonolaatuista. Lisäksi ehdotetaan, että vanhahtavan koulutusvientikäsitteen sijasta tulisi jatkossa puhua kansainvälisestä liiketoiminnasta.

Yleisin nimetty keino liittyy oikeuteen periä maksuja tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Vastauksissa esitetään useita erilaisia malleja maksujen perimisestä. Toisaalta muutamissa vastauksissa pidetään välttämättömänä sitä, että Suomessa tarjottava koulutus on jatkossakin maksutonta.

Useammassa vastauksessa esiin nostetaan tarve kotimaisen yhteistyön lisäämiselle. Valtiotasolla kaivataan strategista ohjausta ja tavoitteenasettelua. Koulutuksen ja osaamisen nostaminen kärkihankkeeksi pitäisi koskea kaikkien hallinnonalojen toimintoja. Toimijoiden laaja-alainen yhteistyö mahdollistaisi monipuolisten kokonaisuuksien ja yhteisten tarjoamien kehittämisen. Yhteistyöllä tarkoitetaan mm. vientirenkaita, korkeakoulujen yhteenliittymiä, oppilaitosten yhteistyötä sekä oppilaitos-yritys -yhteistyötä.

Monissa vastauksissa pidetään tärkeänä, että koulutusvientitoimintaa koordinoitaisiin keskitetysti tai toimittaisiin yhteisen brändin alla. Esimerkkeinä mainitaan FLF:n toiminnan terävöittäminen, uuden organisaation perustaminen tai asiamiestyypisten palveluiden hyödyntäminen. Keskitettyihin toimintoihin ehdotetaan myös nykyistä suurempia voimavaroja. Toisaalta joissakin vastauksissa tuodaan esille, että koulutusviennissä ei ole sen monimuotoisuuden vuoksi mahdollista toimia pelkästään yhden luukun periaatteella.

Korkeakoulujen tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi vastauksissa tuodaan esiin muut vientiin soveltuvat tuotteet kuten täydennyskoulutus, tutkintojen osat, konsultointi, taiteen perusopetus ja pedagoginen osaaminen. Joissakin vastauksissa esitetään, että tarjontaa pitäisi kehittää erityisesti verkko-opetuksen suuntaan. Useissa ehdotuksissa MOOC-kursseja pidetään myös opiskelijarekrytointia edistävänä tekijänä. Potentiaalia nähdään koulutukseen liittyvän tieto- ja viestintätekniikan ja digitaalisen liiketoiminnan kehittämisessä.

Useissa vastauksissa korostetaan sitä, että tuotekehitys edellyttäisi erityistä tukea. Joissakin vastauksissa katsotaan, että koulutusvientiin liittyvät neuvontapalvelut ja kannustimet pitäisi hoitaa nykyistä paremmin. Vastauksissa ehdotetaan mm. yhteistä nettiportaalia tai verkkokauppaa, jotka toimisivat markkinointikanavana. Useissa vastauksissa kaivataan yhtenäisempää koulutusvientiä edistävää maakuvaa.

Suomalainen koulutus on kiinnostanut valtavasti ja suomalaiseen koulutukseen tutustuu runsaasti ulkomaalaisia vieraita. Ehdotuksissa mainitaan, että ulkomaalaisille vieraille voitaisiin tarjota myös maksullisia markkinointiseminaareja. Lisäksi ehdotetaan markkinoinnin lisäämistä ja monipuolistamista hyödyntämällä sosiaalista mediaa, kansainvälisiä tapahtumia ja asiantuntijoita.

Useissa vastauksissa pidetään tärkeänä sitä, että valtiohallinnon tukea on tarjolla myös koulutusvientiin. Sekä Suomeen suuntautuvia ministerivierailuja että suomalaisten ministerien ulkomaan matkoja tulisi hyödyntää nykyistä tehokkaammin koulutusviennin edistämiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä -sarjassa vuonna 2013 ilmestyneet

- 1 Selvitys Varastokirjaston yhdistämisestä
Kansalliskirjastoon
- 2 Monipuoliset ja sujuvat opintopolut.
Korkeakoulujen koulutusrakenteiden
kehittämistyöryhmän muistio
- 3 Museoviraston kiinteistöt ja rakennukset;
Työryhmän esitys kiinteistövarallisuuden
hallinnan uudelleen järjestämisestä
- 4 Liikuntatiedon saavutettavuuden kehittäminen
- 5 Selvitys esiopetuksen velvoittavuudesta
- 6 Käytännönläheistä suunnitteluosaamista
rakennusalalle. Rakennusarkkitehtikoulutuksen
työryhmän muistio
- 7 Asiantuntijuus edellä. Korkeakoulujen uusi
erikoistumiskoulutus
- 8 Turvallisuuden edistäminen oppilaitoksissa.
Seurantaryhmän loppuraportti

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-263-238-8 (PDF)

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0335 (PDF)